

Open Wijk Scholen-monitor

Tussenrapportage 2001

Inhoudsopgave

1	Samenvatting en conclusies	3
1.1	Doel van OWS-monitor	3
1.2	Verzameling gegevens over langst lopende OWS-projecten	4
1.3	Conclusies OWS-Hatert	4
1.4	Conclusies OWS-InterAcker	6
1.5	Meer algemene conclusies	9
1.6	Tot slot	11
2	Inleiding	12
2.1	Korte schets van verloop Open Wijk Scholen-ontwikkeling	12
2.2	Het volgen van de opbouw en de resultaten van de OWS-projecten	14
2.3	Uitvoeringskeuzes bij OWS-monitor	15
2.3.1	Kwantitatieve gegevens voor het volgen van de ontwikkelingskansen van kinderen	15
2.3.2	Kwalitatieve gegevens voor het volgen van de opbouw en resultaten van de OWS-ontwikkeling	16
2.4	De informatieverzameling over de langst lopende projecten	17
2.5	Vervolg van OWS-monitor	17
3	OWS-Hatert	18
3.1	Inleiding	18
3.2	Beschrijving van Hatert	18
3.3	Beschrijving van de basisscholen in Hatert	20
3.4	Opbouw OWS-Hatert	20
3.4.1	Doelstellingen	21
3.4.2	Opbouw activiteitenaanbod	21
3.4.3	Samenstelling activiteitenaanbod	23
3.4.4	Deelname aan activiteiten	24
3.4.5	Verbreding schooldag	26
3.4.6	Ouderparticipatie	27
3.5	Wat gaat goed, wat kan beter	28
3.6	Stimulerende factoren	30
3.7	Eerste resultaten	31
3.8	Conclusies	32
4	OWS-InterAcker	35
4.1	Inleiding	35
4.2	Beschrijving van 't Acker en Zellersacker	35
4.3	Beschrijving van de scholen in Zellersacker	37
4.4	Opbouw OWS-Interacker	37
4.4.1	Doelstellingen	38

4.4.2 Opbouw activiteitenaanbod	39
4.4.3 Samenstelling activiteitenaanbod	40
4.4.4 Deelname aan activiteiten	42
4.4.5 Verbreding schooldag	44
4.4.6 Ouderparticipatie	44
4.5 Wat gaat goed, wat kan beter	46
4.6 Stimulerende factoren	48
4.7 Eerste resultaten	49
4.8 Conclusies	50
5 Enkele slotconclusies	53
<hr/>	
6 Bijlages	57
<hr/>	
6.1 Activiteitenformulier	57
6.2 Begrippenlijst	59

1 Samenvatting en conclusies

Eind 2000 werd door de stedelijke regiegroep Open Wijk Scholen de notitie "*Op weg naar een Open Wijk Scholen-monitor; een voorstel voor de monitor-ontwikkeling*" goedgekeurd. De uitwerking daarvan in 2001 heeft geleid tot 2 rapporten:

1. Het in september 2001 opgeleverde rapport "*De leefwerelden en het gedrag van kinderen in groep 7 en 8 op Open Wijk Scholen (nulmeting)*", dat een beeld geeft van zaken die te maken hebben met de ontwikkelingskansen van kinderen (de situatie thuis, op school, in de vriendenkring en in de woonbuurt en verschillende vormen van risicogedrag).

In 2003/2004 zal de tweede meting plaatsvinden.

2. De "*tussenrapportage 2001*", die een beeld geeft van de opbouw en de eerste resultaten van de langst lopende Open Wijk School-projecten:

- OWS-Hatert (najaar 1998 bij basisschool De Klumpert geopend)
- OWS-InterAcker (juli 2000 in Zellersacker bij de basisscholen De Lindenhoeve en De Bloemberg geopend).

Hieronder vindt u een samenvatting van die tussenrapportage met de belangrijkste conclusies.

1.1 Doel van OWS-monitor

De monitor richt zich op:

- het volgen van de opbouw van de OWS-projecten;
- het volgen van de resultaten van de projecten.

Bij het volgen van de opbouw van de OWS-projecten gaat om het schetsen van een beeld van de meerwaarde van de Open Wijk Scholen. Die meerwaarde kan op verschillende manieren tot uiting komen:

- het ontstaan van een goed samenwerkend netwerk van instellingen rondom de scholen, waarin de verschillende functies (onderwijs, zorg, welzijn) vertegenwoordigd zijn;
- het ontstaan van een breed activiteitsaanbod, zowel gericht op kinderen als op ouders en andere wijkbewoners;
- (groeïende) deelname aan die activiteiten;
- het ontstaan van nieuwe activiteiten, die voorheen door de afzonderlijke instellingen niet geboden werden;
- een uitbreiding van het aanbod aan buitenschoolse activiteiten;
- groeiende ouderparticipatie (als het gaat om ideeënvorming, uitvoering van activiteiten en deelname aan activiteiten).

Het volgen van de resultaten van de projecten houdt in dat we proberen na te gaan in hoeverre de projecten erin slagen de hoofddoelstellingen van de OWS-ontwikkeling te bereiken.

Die hoofddoelstellingen zijn:

- ⇒ *het vergroten van de ontwikkelingskansen van kinderen;*
- ⇒ *het vergroten van de betrokkenheid van de ouders bij schoolse en buitenschoolse activiteiten en het vergroten van hun ontwikkelingskansen;*
- ⇒ *het versterken van de sociale structuur van de wijk: groter welzijn en meer arbeidsparticipatie.*

1.2 Verzameling gegevens over langst lopende OWS-projecten

Om een beeld te kunnen schetsen van de opbouw en eerste resultaten van de langst lopende OWS-projecten, heeft de afdeling Onderzoek en Statistiek (O&S) vooral kwantitatieve informatie verzameld:

- Er zijn gesprekken gevoerd met locatiecoördinatoren, die op wijkniveau de opbouw van de OWS-projecten aansturen.
- Aan locatiecoördinatoren is gevraagd per OWS-activiteit een standaardformulier in te vullen over de inhoud, uitvoering en deelname.
- Er zijn gesprekken gevoerd met groepen ouders. Het begin van die gesprekken had een meer open karakter: de ouders moesten zoveel mogelijk zelf aangeven hoe ze de Open Wijk School ervaren hadden. Het vervolg van de gesprekken was meer gestructureerd, waarbij diverse aspecten van de Open Wijk School de revue passeerden (ouderparticipatie, doelstellingen, zaken die goed lopen, knelpunten, verbeterpunten, wensen).
- De werkplannen van de locatieteams zijn bestudeerd.

Bij de beschrijving van de twee OWS-projecten zijn ook gegevens over de wijken meegenomen. Niet alleen ouders en (Open Wijk) Scholen zijn verantwoordelijk voor de ontwikkelingskansen van kinderen. Onder andere ook de situatie in de woonomgeving (sociaal-maatschappelijk, fysiek) en veranderingen die daarin plaatsvinden spelen een rol in hoe kinderen opgroeien naar de volwassenheid.

De verzamelde gegevens leiden tot conclusies over de twee afzonderlijke projecten en enige meer algemene conclusies.

Hieronder volgt een beknopt overzicht van die conclusies

1.3 Conclusies OWS-Hatert

Algemene stand van zaken

- In grote lijnen gaat het goed met OWS-Hatert. Er is een groot activiteitenaanbod ontstaan. De activiteiten worden veelal uitgevoerd door samenwerkingsverbanden van twee of meer instellingen. Het netwerk van instellingen rondom de school breidt zich steeds verder uit. Met een deel van de betrokken instellingen is de samenwerking geïntensiveerd. En het aantal instellingen dat middelen vrijmaakt voor OWS-activiteiten is groeiende.

Verder is er een veelzijdig activiteitenaanbod ontstaan, waarbij er aandacht is voor verschillende aspecten en beleidsvelden die te maken hebben met ontwikkelingskansen van kinderen en ouders. Zo richten de activiteiten voor de kinderen zich op zaken als het wegwerken van onderwijsachterstanden, de sociale ontwikkeling, het vergroten van de creativiteit en oriëntatie op de vervolgopleiding en beroepskeuze.

Bij verschillende activiteiten zit de deelname in de lift. En op verschillende vlakken groeit de ouderparticipatie.

Activiteitenaanbod

- In schooljaar 2000/2001 zijn er bij OWS-Hatert meer dan 50 verschillende OWS-activiteiten uitgevoerd. Ongeveer 80% daarvan wordt uitgevoerd door 2 of meer instellingen/partners.
In de betreffende periode vonden er gemiddeld per week circa 44 bijeenkomsten in het kader van OWS-activiteiten plaats. Daarbij hoort een wekelijks gemiddeld aantal

deelnemers van circa 550¹. Het grootste deel van de bijeenkomsten (gemiddeld 29 per week) valt onder activiteiten die buiten OWS-verband nog niet bestonden.

- De ouders (en kinderen) zijn blij met het aanbod van naschoolse activiteiten (gemiddeld 11 activiteiten per week), omdat de kinderen dan onder toezicht bezig zijn met leuke en leerzame dingen.
- De ouders staan positief tegenover een verbreding van de rol van de OWS. Zij zijn voorstander van meer activiteiten voor tieners en ook voor alle wijkbewoners. Ze geloven dat de rol van de OWS bij het versterken van het wijkgevoel nog verder kan groeien.
Van de huidige activiteiten rondom OWS-Hatert is ongeveer een kwart op alle wijkbewoners gericht.

Ouderparticipatie

- Omdat er bij De Klumpert van alles voor de ouders te doen is, is voor hen de drempel verlaagd om bij het naastgelegen Ouder-Kind-Centrum binnen te lopen, elkaar te leren kennen, vragen te stellen en actief te worden. Ook allochtone vrouwen komen steeds gemakkelijker binnenlopen, waaraan de ouders de conclusie verbinden dat de OWS bevorderend voor de integratie werkt. De ouderparticipatie is volgens hen flink toegenomen.
- De ouders merken dat er meer onderlinge uitwisseling over de opvoeding van hun kinderen is. Dat geeft ouders het gevoel dat ze met elkaar - en ook met de instellingen - voor de opvoeding staan.
- Heel positief is de ervaring met 15 à 20 mensen uit de wijk, die betaald werk op de OWS gekregen hebben (veelal additioneel werk). Dat werkt niet alleen positief door op hen zelf (eigen ontplooiing, doorstroming naar ander werk), maar ook op hun gezinnen (kinderen hebben baat bij actieve ouders die goed in hun vel zitten; link tussen arbeidsmarkt- en jeugdbeleid wordt zichtbaar), op hun omgeving (vrienden en kennissen willen ook op een dergelijke manier aan de slag) en op het schoolpersoneel (onderwijzers krijgen een beter beeld van en meer begrip voor de wijkbewoners).
- Met betrekking tot het vergroten van de ouderparticipatie vraagt het locatieteam zich af hoe ver men daarbij moet gaan. Een deel van de ouders heeft namelijk geen interesse in wat er bij OWS-Hatert gebeurt. Meer specifiek speelt men met de vraag hoe om te gaan met gezinnen waarin (opvoedings)problemen spelen: wat kun je meer doen dan het aanbieden van hulp en dan het aanspreken van ouders als problemen thuis doorwerken op het schoolgedrag van hun kinderen?

1 wijk, 2 OWS-locaties

- OWS-Hatert bestaat uit twee OWS-locaties, waarbij De Vossenburcht later als OWS is aangewezen dan De Klumpert. Bij ouders en kinderen in Hatert heeft dat geleid tot gevoelens van een ongelijke behandeling ("bij De Klumpert kan alles, terwijl De Vossenburcht het moet doen met een mindere en verwaarloosde accommodatie"). Een gevolg hiervan is dat de betrokkenheid van ouders van

¹ Het aantal deelnemers betreft een globale schatting. Niet bekend is om hoeveel verschillende deelnemers het gaat.

Vossenburcht-kinderen nog niet groot is.

Als belangrijkste verbeterpunt noemen de ouders dan ook dat er bij de verdere OWS-opbouw in Hatert een meer evenwichtige verdeling tussen de beide basisscholen moet komen, en dan niet alleen als het gaat om het activiteitsaanbod, maar ook als het gaat om de trekkende rol van de scholen in de OWS-ontwikkeling. De coördinatoren zijn ervan overtuigd dat De Vossenburcht de huidige achterstand bij de OWS-opbouw na de schoolverbouwing (inclusief een digitaal trapveld, ruimte voor jeugdgezondheidszorg en enkele nieuwe klaslokalen), die najaar 2001 is gestart, zal gaan inlopen. De samenwerking tussen de beide scholen is in de afgelopen periode geïntensiveerd.

Stedelijke aansturing

- Stedelijke aansturing op hoofdlijnen en een zekere mate van afstemming tussen de afzonderlijke projecten vinden de coördinatoren goed, zolang de projecten maar voldoende vrijheid houden om aan te sluiten bij de specifieke problemen en behoeften van kinderen, ouders en andere bewoners in de wijk. De locatiecoördinatoren stellen: "gun ieder project z'n eigen invulling en z'n eigen succes".

OWS-opbouw gaat niet vanzelf

- Het levendig houden van de OWS-opbouw in Hatert zal veel tijd en energie blijven vragen. Binnen het locatieteam blijft veel aandacht voor teambuilding nodig. Verder is het opbouwen van samenwerking tussen instellingen een weerbarstig proces. En er ligt nog een aantal op te lossen knelpunten (financiële knelpunten, ruimtegebrek, gebrek aan menskracht voor administratieve ondersteuning en beheer).

1.4 Conclusies OWS-InterAcker

Algemene stand van zaken

- OWS-InterAcker is op de goede weg, maar de OWS-opbouw blijkt een geleidelijk proces te zijn. De continuïteit in het activiteitsaanbod laat nog te wensen over en het aanbod moet ook breder worden (meer activiteiten voor tieners, ouders en wijkbewoners; een breder aanbod qua inhoud). De betrokkenheid van ouders en wijkbewoners moet duidelijk nog groeien. Een hartenkreet van de ouders bij dit alles is: "gun OWS-InterAcker voldoende tijd".

Activiteitsaanbod

- In de periode november 2000-november 2001 zijn er bij OWS-InterAcker ruim 30 verschillende OWS-activiteiten uitgevoerd. De meeste van die activiteiten zijn gericht op de (ontwikkelingskansen van) kinderen en worden uitgevoerd door 2 of meer instellingen/partners.
In de betreffende periode vonden er gemiddeld per week circa 22 bijeenkomsten in het kader van OWS-activiteiten plaats. Daarbij hoort een wekelijks gemiddeld aantal deelnemers van circa 260². Het grootste deel van de bijeenkomsten valt onder activiteiten die buiten OWS-verband nog niet in die vorm bestonden.
- De ouders zien het nieuwe aanbod van naschoolse activiteiten voor de kinderen als een welkome bijdrage aan een goede invulling van de vrije tijd. Volgens de ouders

² Het aantal deelnemers betreft een globale schatting. Niet bekend is om hoeveel verschillende deelnemers het gaat.

werkt de combinatie van leuke en tegelijk leerzame buitenschoolse activiteiten goed. De kinderen doen graag mee. En het is dicht bij huis, wat meer mogelijkheden biedt om hun kinderen deel te laten nemen.

Ouderparticipatie

- Het vergroten van de ouderparticipatie is om diverse redenen niet gemakkelijk. De binding met de wijk is in 't Acker minder dan in Hatert, waar nog steeds een soort "dorpsgevoel" leeft. In 't Acker is er weinig "wijgevoel". Veel mensen leven op zichzelf. Delen van de wijk, waaronder Zellersacker, hebben een sterk gemengde bevolking met relatief veel allochtonen en veel aparte woonculturen. De allochtone bevolkingsgroepen zijn vanuit hun eigen culturen vaak minder gewend aan open en toegankelijke scholen, waar ouders actief bij betrokken zijn. Ook de autochtone bewoners hebben lang niet altijd zin om bij de school betrokken te raken. En er zijn meer tweeverdieners in de wijk gekomen, die overdag weinig of geen tijd hebben. Ter stimulering van de ouderparticipatie denken de ouders aan persoonlijke benadering van niet betrokken ouders door de wel actieve ouders uit hun eigen kring. Inmiddels hebben de locatiecoördinatoren ook duidelijker voor de weg van persoonlijke benadering gekozen, en dat lijkt te werken. De laatste tijd is de betrokkenheid van ouders en wijkbewoners groeiende.
- Ook het geringe vertrouwen in instellingen bij de wijkbewoners werkt belemmerend bij de uitbouw van de ouderbetrokkenheid. De bewoners hebben het idee dat er te weinig gedaan is met de verschillende klachten, die zij in het verleden naar voren hebben gebracht. Dat heeft geleid tot een gesloten houding naar de instellingen toe. Het plan voor een door de gemeente, instellingen en bewonersorganisaties te ondertekenen convenant moet daar overigens verandering in brengen. Met dat convenant binden de betrokkenen zich aan afspraken om de leefbaarheid van de wijk te vergroten.
- Een van de instellingen, die zal moeten werken aan het herwinnen van het vertrouwen, is de politie. De inrichting van een laagdrempelige politieplek in het OWS-gebouw had verwachtingen bij de bewoners geschapen, die vervolgens niet waargemaakt konden worden (politie maar zelden aanwezig; plek functioneert niet goed als meld- en aangiftepunt). Nieuwe afspraken over de oproepbaarheid en zichtbaarheid van de politie in de wijk zijn in de maak.

Breedte van OWS-ontwikkeling

- De gesprekken met de ouders en locatiecoördinatoren roepen vragen op over hoe breed de OWS-ontwikkeling eigenlijk zou moeten zijn. Daarbij kan onderscheid gemaakt worden tussen doelgroepen, inhoudelijke reikwijdte en geografische gerichtheid. Als het gaat om de doelgroepen, vindt een deel van de ouders dat de aandacht in de komende periode vooral gericht moet zijn op de schoolkinderen in de wijk en hun ouders. Ook zou de OWS volgens hen een rol moeten spelen in het bieden van activiteiten voor tieners, voor wie er in de wijk veel te weinig te doen is. Daarnaast is het een goede zaak als geleidelijk aan ook andere wijkbewoners bij OWS-InterAcker betrokken raken. Als het gaat om de inhoud lopen de meningen van de ouders uiteen: sommige hopen dat de OWS uitgroeit tot een voorzieningenhart waar men voor veel zaken terecht kan (behalve voor het bestaande bijvoorbeeld ook voor logopedie, thuiszorg, maatschappelijk werk en het lenen van boeken). Anderen zien voor de OWS een meer afgebakende functie (bieden van activiteiten voor ouders en kinderen

afkomstig uit de buurten die dicht bij de school liggen) en wijzen op het belang van het op peil houden van andere voorzieningenplaatsen in de woonomgeving (zoals de winkelcentra in Lindenholt, het wijkcentrum in Leuvenbroek en het jongeren centrum in Horstacker).

Het woord Open Wijk School geeft aan voor welk gebied de OWS in principe werkzaam is: de wijk. Toch is die afbakening niet in alle opzichten vanzelfsprekend. Zo zit ruim de helft van de basisschoolleerlingen in 't Acker op basisscholen in andere wijken. De ouders zijn van mening dat OWS-InterAcker zich moet richten op *alle* schoolkinderen in de wijk en hun ouders, ongeacht of ze in of buiten 't Acker naar school gaan.

- Uit het werkplan 2001-2002 blijkt welke keuzes het locatieteam voor de komende periode gemaakt heeft. Men wil meer aandacht voor tieners, voor de ontwikkeling van een pedagogisch concept, voor vraaggericht werken en voor de communicatie tussen OWS-InterAcker en de wijkbewoners. Verder denkt men aan de ontwikkeling van een Ouder-Kind-Centrum, een digitaal trapveld en aan een meer multifunctioneel gebruik van de ruimtes in OWS-InterAcker. Meer dan nu het geval is moet OWS-InterAcker een laagdrempelig en levendig ontmoetings- en activiteitscentrum in de wijk worden. Terugkijkend op de opstartfase van OWS-InterAcker vinden de coördinatoren dat er van het begin af aan meer aandacht besteed had moeten worden aan het opzetten van een samenhangend pakket van activiteiten en daarbij aansluitend aan mogelijkheden voor multifunctioneel gebruik van de ruimtes in het OWS-gebouw. Nu is er te veel tijd gaan zitten in discussies over de toewijzing van ruimtes aan afzonderlijke instellingen. Op het moment dat het aanbod van een instelling dan niet loopt, ontstaat er onderbenutting van ruimte, wat niet goed is voor het imago van de OWS.

1 Open Wijk School, 2 basisscholen op dezelfde locatie

- De locatietoelators stellen vast dat de betrokkenheid bij OWS-InterAcker vanuit De Lindenhoeve tot dusver groter is geweest dan vanuit De Bloemberg. Dat heeft onder meer te maken met het feit dat de directeur van de Lindenhoeve 1 van de 2 locatietoelators is. De Bloemberg heeft de intentie uitgesproken om in de komende periode een grotere rol in de OWS te gaan spelen. Financiële steun voor een aantal communicatie-uren voor deze school zou daarvoor een extra prikkel kunnen zijn.

Aantrekkingskracht van de scholen op de wijk

- Hierboven is gesteld dat er in 't Acker minder wijkgevoel is dan in Hatert. Dat zien we terug in gegevens over de leerlingenpopulaties van de scholen. Ruim de helft van de basisscholieren in 't Acker gaat in een andere wijk naar school. Voor Hatert ligt dat percentage een stuk lager (20%). Een interessante vraag is of het groeiende activiteitenaanbod bij OWS-InterAcker er op langere termijn toe zal leiden dat de scholen in Zellersacker meer wijkkinderen aan zich weten te binden.

1.5 Meer algemene conclusies

De conclusies hieronder zijn algemener, omdat ze te maken hebben met bevindingen bij zowel OWS-Hatert als OWS-InterAcker.

Ontwikkelingskansen van kinderen

- Een deel van de basisscholieren gaat buiten de wijk naar school. Volgens de ouders en locatiecoördinatoren moeten Open Wijk Scholen er voor *alle* basisscholieren in de wijk (en hun ouders) zijn, ongeacht waar ze op school zitten. Het verstrekken van informatie via de wijkscholen is daarom niet voldoende. Er moet goed nagedacht worden over hoe *alle* wijkkinderen en hun ouders het beste over OWS-activiteiten geïnformeerd kunnen worden.
- Tot nu toe richt het activiteitsaanbod voor de kinderen bij de Open Wijk Scholen zich met name op basisschoolkinderen. Maar zowel in Hatert als in Zellersacker vormen vooral ook de basisschoolverlaters een belangrijke aandachtsgroep. Voor de tieners is er in de wijken minder te beleven dan voor de jongere kinderen. Tieners veroorzaken de meeste overlast. En bij de opvoeding van puberende tieners lopen ouders tegen problemen aan.
Ouders zouden in hun wijk graag meer leuke en nuttige activiteiten voor tieners willen zien en denken daarbij aan een rol voor de OWS. Dat neemt niet weg dat ze zichzelf als eerstverantwoordelijk zien voor hoe hun kinderen de vrije tijd invullen.

Ouderparticipatie en ontwikkelingskansen van ouders

- Het benaderen van ouders voor de uitvoering van activiteiten rondom Open Wijk Scholen werkt in eerste instantie het best door de ouders concrete ideeën voor te leggen, waar zij wel nog hun eigen inbreng in kwijt kunnen. Als er eenmaal een behoorlijke groep actieve ouders is, zullen ze steeds vaker met eigen ideeën komen, zeker als ze daar regelmatig op bevestigd worden. Een ideeënbus kan het eigen initiatief verder stimuleren. Voor de locatieteams is het vervolgens zaak om serieus naar uitvoeringsmogelijkheden voor de ideeën van de ouders te kijken. Op die manier kunnen locatieteams na verloop van tijd meer vraaggericht gaan werken.
- Het vergroten van ouderparticipatie via algemene en schriftelijke voorlichting werkt matig tot slecht. Persoonlijke benadering is veel effectiever. Daarbij kan naar verloop van tijd dankbaar gebruik gemaakt worden van de reeds actieve ouders. Zo spelen de gastouders bij het Ouder-Kind-Centrum in OWS-Hatert een belangrijke rol bij het werven van nieuwe vrijwilligers. Persoonlijke benadering kan ook via sleutelpersonen, bijvoorbeeld een sleutelpersoon binnen een groep allochtonen of een actieve ouder in een straat of buurtje.
- Voor het van start gaan van de OWS-projecten is er door niet-wijkbewoners (bestuurders, ambtenaren, instellingen, e.d.) veel gesproken en geschreven over wat een Open Wijk School zou moeten zijn en opleveren. Voor ouders is de beleidstaal rondom de Open Wijk School vaak nogal abstract. In de gesprekken met de ouders bleek dat zij aanvankelijk best wantrouwig waren over de komst van een Open Wijk School in hun buurt. Daarom is een goede communicatie en PR bij de opbouw van een project heel belangrijk.
Maar ook nu de projecten al enige tijd draaien, is het de ouders niet allemaal even

duidelijk wat ze van precies de Open Wijk School kunnen verwachten: wat voor activiteiten en voorzieningen horen er eigenlijk bij een Open Wijk School (er zijn toch ook andere wijkvoorzieningen zoals een wijkcentrum)? En voor wie is de OWS eigenlijk allemaal bedoeld? Daarom blijft het belangrijk om met de ouders te communiceren over de doelstellingen, activiteiten en plannen, zoals die in de jaarlijkse werkplannen van de locatieteams worden opgenomen.

Invloed van wijkverschillen

- Verschillen tussen wijken zijn medebepalend voor hoe OWS-projecten eruit komen te zien (geen blauwdruk voor OWS-ontwikkeling; aansluiting zoeken bij specifieke wijkproblemen/-behoeften), maar óók voor hoe ze lopen. Zo is de mate waarin de wijkbewoners zich bij het wijkgebeuren betrokken voelen van invloed op pogingen om meer ouderparticipatie te krijgen. Grofweg gesteld is er in Zellersacker meer anonimiteit en minder ouderbetrokkenheid dan in Hatert, waar de gehechtheid aan de wijk en de ouderparticipatie groter is. Bovendien zijn - behalve bijvoorbeeld de ouders, de (Open Wijk) School en de vriendenkring - situaties in de wijk mede van invloed op de ontwikkelingskansen van kinderen. In hun directe woonomgeving worden kinderen geconfronteerd met allerlei positieve en negatieve invloeden, bijvoorbeeld met jeugdige en volwassen wijkbewoners die al dan niet het goede voorbeeld geven. Een beoordeling van de voortgang van de afzonderlijke projecten moet daarom gebeuren met inachtneming van verschillen tussen de wijken en veranderingen daarin.

Aansturing van de OWS-ontwikkeling

- Zowel bij OWS-Hatert als bij OWS-Interacker is er onduidelijkheid over hoe de stedelijke aansturing functioneert. De locatiecoördinatoren is het niet voldoende helder wat de regie- en de projectgroep precies doen en wat men ervan kan verwachten. Over concrete zaken rondom de OWS-opbouw in de wijk heeft men vooral contact met de stedelijke projectmanager. De vragen en aangedragen knelpunten, die aan de stedelijke projectmanager of andere leden van de projectgroep worden voorgelegd, leiden niet altijd tot een duidelijke reactie. Daarnaast zijn er ook contacten met het stadsdeelmanagement geweest, wat vraagtekens over competenties oproept: waarvoor moet men bij de stedelijke projectmanager dan wel de projectgroep zijn en waarvoor bij het stadsdeelmanagement. Men wenst kortom meer helderheid over de aansturingsstructuur.

Financiële middelen

- Bij de opbouw van een breed activiteitenaanbod lopen de locatiecoördinatoren aan tegen een schaarste aan middelen. De activiteiten moeten veelal uitgevoerd worden met bestaande instellingsbudgetten, terwijl een deel van die instellingen met capaciteitsproblemen te maken heeft. Daarnaast is er de gemeentelijke activiteitenbijdrage van jaarlijks f5000 per OWS-locatie, maar de coördinatoren vinden dat te beperkt. Bovendien merken ze op dat ze te weinig invloed hebben op het verkrijgen van middelen. Zo spelen ze geen rol in het beheer van wijkbudgetten, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de stadsdeelcoördinatoren. En op locatieniveau hebben ze te maken met medewerkers van instellingen, die afhankelijk zijn van hoe enthousiast hun directies het OWS-concept oppikken. In de ogen van de locatiecoördinatoren moet de regiegroep - met daarin de directies van instellingen vertegenwoordigd - op meer daadkrachtige wijze stimuleren dat instellingen een groter deel van hun middelen voor Open Wijk School-activiteiten

gaan inzetten (herallocatie van middelen), zeker nu er de komende jaren nog veel meer Open Wijk Scholen een beroep op diezelfde instellingen gaan doen. Verder zouden de locatiecoördinatoren meer invloed bij het beheer van wijkbudgetten willen hebben.

De bovenstaande conclusies zijn getrokken naar aanleiding van de door O&S verzamelde informatie over OWS-Hatert en OWS-InterAcker. Als schakel tussen de "stedelijke regiegroep" en de afzonderlijke OWS-projecten heeft de "projectgroep OWS" een beeld van de totale OWS-opbouw in Nijmegen. In het rapport met de recente werkplannen van alle OWS-projecten (november 2001) signaleert deze projectgroep een aantal knelpunten. Als belangrijk knelpunt ziet men dat de vraag naar activiteiten - zowel bij de draaiende OWS-projecten als bij de projecten in opbouw - groter is dan wat verschillende betrokken instellingen aan middelen en menskracht kunnen of willen bieden. Verder hebben de gestegen bouwkosten een vertragende invloed op de plannen om scholen om te bouwen tot Open Wijk Scholen. En ook is een aantal zaken - de exploitatie van de Open Wijk Scholen, het beheer van de gebouwen buiten schooltijd, de administratieve ondersteuning - nog onvoldoende geregeld.

1.6 Tot slot

Het is de bedoeling om in de komende jaren ieder jaar een "*tussenrapportage OWS*" op te leveren, waarin steeds enkele projecten centraal zullen staan. In dat kader zal de afdeling Onderzoek en Statistiek over enige jaren opnieuw de stand van zaken bij OWS-Hatert en OWS-InterAcker onder de loep nemen.

2 Inleiding

In oktober 1999 werd door de gemeenteraad het voorstel "Open Wijk Scholen, van concept naar beweging: de opvoeding centraal" vastgesteld. Daarmee werd o.a. besloten om een monitorsysteem op te zetten voor het volgen van de resultaten van de OWS-ontwikkeling. In 1999 en 2000 is er met een klankbordgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van betrokken scholen en instellingen, overleg gevoerd over de ontwikkeling van zo'n OWS-monitor. Dat resulteerde in het stuk "Op weg naar een Open Wijk Scholen-monitor; een voorstel voor de monitor-ontwikkeling", dat eind 2000 door de "stedelijke regiegroep Open Wijk Scholen" werd goedgekeurd.

De monitor richt zich op:

- het volgen van de opbouw van de OWS-projecten;
- het volgen van de resultaten van de projecten.

Voor 2001 stond een nadere uitwerking van de monitor op het programma, wat heeft geleid tot twee rapporten:

3. Het in september 2001 opgeleverde rapport "De leefwerelden en het gedrag van kinderen in groep 7 en 8 op Open Wijk Scholen (nulmeting)" geeft een beeld van zaken die te maken hebben met de ontwikkelingskansen van kinderen (zie paragraaf 2.3.1).
4. Het onderliggende rapport geeft een beeld van de *opbouw* en de *eerste resultaten* van de langst lopende Open Wijk School-projecten: OWS-Hatert (najaar 1998 bij basisschool De Klumpert geopend) en OWS-InterAcker (juli 2000 in Zellersacker bij de basisscholen De Lindenhoeve en De Bloemberg geopend).

Voordat we overgaan tot de beschrijving van de stand van zaken bij de twee langst lopende OWS-projecten, volgt hieronder een toelichting op de uitvoering van de OWS-monitor en de inhoud van dit rapport. Maar we beginnen met een korte beschrijving van de OWS-ontwikkeling tot nu toe.

2.1 Korte schets van verloop Open Wijk Scholen-ontwikkeling

Een Open Wijk School is gedefinieerd als "een voorziening die bestaande onderwijs-, welzijns- en zorgfuncties samenbrengt met als doel die functies te versterken en te verbeteren. De opvoeding staat daarbij centraal"³. Het is de bedoeling dat basisscholen in de wijk gaan samenwerken met instellingen op gebieden als het sociaal-cultureel werk, de kinderopvang, de kunsteducatie, het maatschappelijk werk, de jeugdgezondheidszorg en de sport. Daartoe worden fysieke aanpassingen in en bij schoolgebouwen aangebracht, zodat scholen samen met instellingen op een centrale plek in de wijk een samenhangend activiteitenaanbod kunnen gaan bieden. Dit aanbod is in de eerste plaats gericht op de opvoeding en ontwikkeling van kinderen in de wijk, maar ook de ouders van de kinderen moeten als doelgroep, uitvoerder en partner in toenemende mate bij de OWS-ontwikkeling betrokken raken. Daarnaast behoren ook activiteiten voor andere wijkbewoners tot de mogelijkheden.

³ Uit de in januari 1999 verschenen kadernota "Open Wijk Scholen in Nijmegen".

De aansturing van de OWS-ontwikkeling geschiedt via een stedelijke regiegroep, met daarin vertegenwoordigd het gemeentebestuur, ambtenaren, schoolbesturen en instellingen. Deze regiegroep stuurt op hoofdlijnen en strategische doelen.

Op wijkniveau zijn locatieteams - bestaande uit 1 of 2 scholen en betrokken instellingen op het gebied van onderwijs, zorg en welzijn - verantwoordelijk voor het opstellen van op de wijk toegesneden werkplannen, de dagelijkse sturing en de uitvoering van de activiteiten. De instellingen, die samen met de scholen aan de OWS-opbouw werken, worden ook wel partners of bondgenoten genoemd.

Als schakel tussen de regiegroep en de Open Wijk Scholen functioneert een projectgroep. Deze bestaat uit een gemeentelijke projectmanager, die de algehele projectcoördinatie verzorgt, een vertegenwoordiger van de schoolbesturen, een vertegenwoordiger van de instellingen en een adviseur van Markant Educatieve Diensten (voorheen de schooladviesdienst).

In grote lijnen is er sprake van gemeenschappelijkheid in de OWS-projecten (de opvoeding en - breder - de ontwikkelingskansen van kinderen staan centraal), maar er bestaat geen blauwdruk voor een Open Wijk School. De projecten zullen zich ieder op een eigen manier ontwikkelen. Ze moeten aansluiten bij de specifieke problemen en behoeften in de wijk, waarbij er aandacht moet bestaan voor een toenemende invloed van ouders en wijkorganisaties. Zo zullen er verschillende samenwerkingsverbanden tussen scholen, instellingen en wijkbewoners ontstaan, met elk hun eigen activiteitenaanbod.

De opbouw van een Open Wijk School-project verloopt in fases. Het begint met aanpassingen aan schoolgebouwen (opknappen, verbouwen, nieuwbouw), waarin de gemeente per OWS een half miljoen gulden investeert. Ondertussen wordt er gewerkt aan de opbouw van een locatieteam (netwerkvorming).

Op het moment dat de fysieke aanpassingen achter de rug zijn en het netwerk van instellingen op en bij de school een activiteitenaanbod kan gaan bieden, kan de Open Wijk School officieel van start gaan.

Voor de coördinatie van "draaiende" Open Wijk Scholen en ook Open Wijk Scholen in opbouw stelt de gemeente financiën ter beschikking (per OWS 20 uur voor locatietoördinatie).

Exploitatie en beheer van de ruimtes/gebouwen voor OWS-activiteiten loopt deels via de gemeente en deels via schoolbesturen.

In totaal zijn er nu 14 basisscholen aangewezen om samen met instellingen uit te groeien tot Open Wijk Scholen. Deze scholen liggen in 11 verschillende wijken, op Heseveld na allemaal aanpak- en attentiewijken (zie Kaart 1). De basisschool in Heseveld (De Zonnewende) is aangewezen omdat meer dan 50% van de leerlingen gewichtsléerling is.

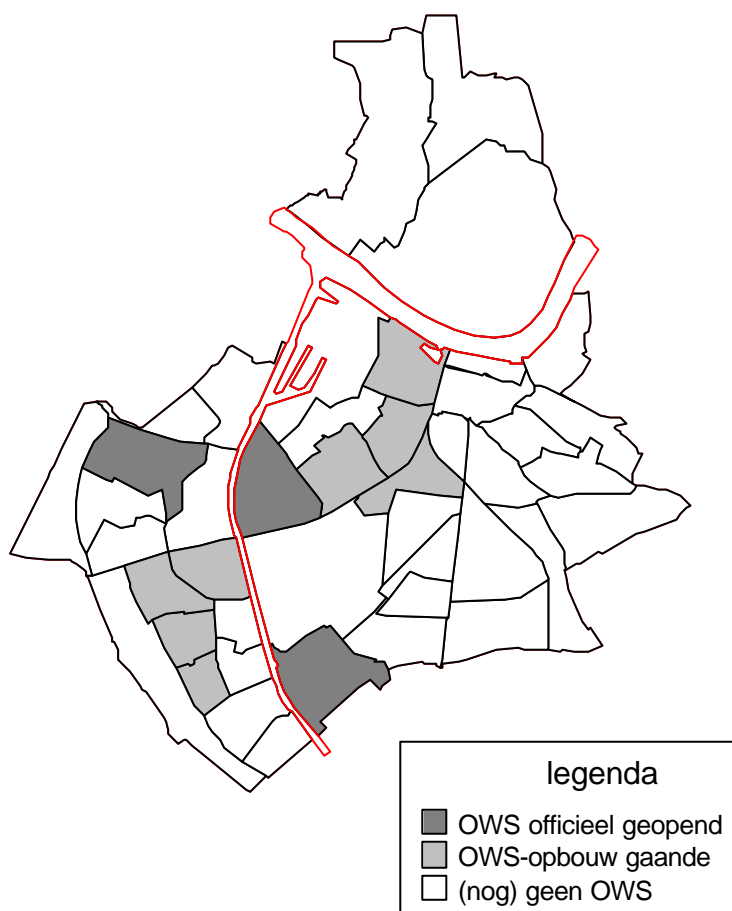
Het is de bedoeling dat er in 2002 opnieuw enkele scholen bijkomen. In de loop van 2002 zullen dan alle basisscholen in aanpak- en attentiewijken en alle basisscholen met meer dan 50% gewichtsléerlingen als Open Wijk School aangewezen zijn.

Inmiddels zijn er drie Open Wijk Scholen officieel van start gegaan:

- OWS-Hatert, waarin beide basisscholen in Hatert deelnemen (De Klumpert en De Vossenburcht);
- OWS-InterAcker, waarin beide basisscholen in Zellersacker deelnemen (De Bloemberg en De Lindenhoeve);
- OWS-Neerbosch-Oost (rondom basisschool Het Octaaf).

OWS-Hatert draait reeds enkele jaren, OWS-InterAcker is in juli 2000 officieel geopend en OWS-Neerbosch-Oost is in april 2001 officieel van start gegaan. Deze tussenrapportage gaat over de twee langst lopende OWS-projecten: Hatert en InterAcker.

Kaart 1: de 11 wijken waar de OWS-ontwikkeling zich afspeelt

2.2 Het volgen van de opbouw en de resultaten van de OWS-projecten

Zoals reeds opgemerkt richt de OWS-monitor zich op het volgen van de opbouw van de Nijmeegse Open Wijk Scholen en op de resultaten daarvan.

Bij het volgen van de opbouw van de OWS-projecten gaat om het schetsen van een beeld van de meerwaarde van de Open Wijk Scholen. Die meerwaarde kan op verschillende manieren tot uiting komen:

- het ontstaan van een goed samenwerkend netwerk van instellingen rondom de scholen, waarin de verschillende functies (onderwijs, zorg, welzijn) vertegenwoordigd zijn;
- het ontstaan van een breed activiteitsaanbod, zowel gericht op kinderen als op ouders en andere wijkbewoners;
- (groeiende) deelname aan die activiteiten;
- het ontstaan van nieuwe activiteiten, die voorheen door de afzonderlijke instellingen niet geboden werden;
- een uitbreiding van het aanbod aan buitenschoolse activiteiten;
- groeiende ouderparticipatie (als het gaat om ideeënvorming, uitvoering van activiteiten en deelname aan activiteiten).

In dit rapport zal voor de Open Wijk Scholen in Hatert en Zellersacker beschreven worden hoe de stand van zaken op deze verschillende punten is. Tevens zal aangegeven worden wat er nog te verbeteren valt en wat belangrijke succesfactoren zijn.

Het volgen van de resultaten van de projecten houdt in dat we proberen na te gaan in hoeverre de projecten erin slagen de hoofddoelstellingen van de OWS-ontwikkeling te bereiken.

Die hoofddoelstellingen zijn:

- a. het vergroten van de ontwikkelingskansen van kinderen;*
- b. het vergroten van de betrokkenheid van de ouders bij schoolse en buitenschoolse activiteiten en het vergroten van hun ontwikkelingskansen.*
- c. het versterken van de sociale structuur van de wijk: groter welzijn en meer arbeidsparticipatie.*

2.3 Uitvoeringskeuzes bij OWS-monitor

In diverse opzichten is de OWS-ontwikkeling omvangrijk: veel verschillende projecten, veel betrokken instellingen, verschillende doelgroepen, veel (sub)doelstellingen en een veelheid aan activiteiten. Bij de monitor zullen we ons daarom moeten beperken tot hoofdpijnen in de OWS-ontwikkeling.

Bij de concrete uitwerking van het monitorvoorstel "Op weg naar een Open Wijk Scholen-monitor" is gekozen voor het verzamelen van een mix van kwantitatieve en kwalitatieve informatie. Hieronder wordt dit nader toegelicht.

2.3.1 *Kwantitatieve gegevens voor het volgen van de ontwikkelingskansen van kinderen*

De OWS-ontwikkeling richt zich in de eerste plaats op de opvoeding en - breder - ontwikkelingskansen van kinderen. Een van de manieren om die ontwikkelingskansen te kunnen volgen, is het toepassen van het Jeugdmonitorinstrument.

De Jeugdmonitor

De ontwikkelingskansen van kinderen worden beïnvloed door de leefwerelden waarin kinderen opgroeien: de situatie thuis, op school, in de vriendenkring en in de woonbuurt. Ook is er een raakvlak tussen ontwikkelingskansen en bepaalde vormen van risicogedrag, zoals schoolverzuim, strafbare dingen doen en genotmiddelengebruik. Risicogedrag zien we vooral bij middelbare scholieren in de experimenteerfase van hun leven, maar een deel

van de jeugd begint al op de basisschool met bijvoorbeeld wel eens te spijbelen of te roken.

Met de Nijmeegse Jeugdmonitor, die in 1999 is verricht, hebben we een beeld gekregen van zowel de leefwerelden als het (risico)gedrag van de Nijmeegse jeugd van 10 t/m 17 jaar. Gezien de samenhang van de onderwerpen in de monitor met de ontwikkelingskansen van kinderen, is besloten om een deel van de Jeugdmonitor-vragen ook voor te leggen aan de kinderen in groep 7 en 8 op 11 Nijmeegse Open Wijk Scholen. Dat is gedaan in het beginstadium van de ontwikkeling van die scholen naar Open Wijk Scholen. Met betrekking tot de leefwerelden en het gedrag van Open Wijk School-kinderen in groep 7 en 8 ligt er nu dus een nulmeting. Daarover is apart gerapporteerd in het deelrapport "De leefwerelden en het gedrag van kinderen in groep 7 en 8 op Open Wijk Scholen (nulmeting)" (oktober, 2001).

Het is de bedoeling om in 2003/2004 een tweede meting voor dit onderdeel van de Open Wijk Scholen-monitor te verrichten. Dan kunnen we vaststellen of er veranderingen in de leefwerelden of het gedrag van de kinderen op Open Wijk Scholen hebben plaatsgevonden, die gunstig zijn voor hun ontwikkelingskansen.

Voor het volgen van de ontwikkelingskansen van kinderen kunnen we behalve van de Jeugdmonitor ook gebruik maken van gegevens over de schoolprestaties van kinderen. Ontwikkelingskansen van kinderen hebben immers zeker ook te maken met hoe ze het op school doen. In het kader van het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (GOA) werkt de gemeente aan de ontwikkeling van een Onderwijsmonitor, waarmee de prestaties van deelgroepen leerlingen gevolgd zullen gaan worden. Waar dat zinvol is, zullen gegevens uit de Onderwijsmonitor in de OWS-monitor ingepast worden.

Bij het meten van verbeterde ontwikkelingskansen voor kinderen met behulp van kwantitatieve gegevens zijn er wel diverse beperkingen:

- Ouders en Open Wijk Scholen zijn niet alleen verantwoordelijk voor de ontwikkelingskansen van kinderen. Ook situaties in de woonomgeving (sociaal-maatschappelijk, fysiek, economisch) en veranderingen die daarin plaatsvinden spelen een rol in hoe kinderen opgroeien naar de volwassenheid. En behalve de OWS-ontwikkeling zijn ook andere beleidsinitiatieven van invloed, zoals het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid en de integrale wijkaanpak.
- Het kan zijn dat activiteiten om de ontwikkelingskansen van kinderen te verbeteren pas na jaren effect hebben. In feite zouden we de afzonderlijke kinderen dan langere tijd moeten gaan volgen, maar dat valt buiten een hanteerbare opzet voor de OWS-monitor.
- Er zijn veel OWS-activiteiten. De bijdrage van die afzonderlijke activiteiten aan de doelbereiking kan niet uiteengerafeld worden. Niet alleen zou dat om een zeer omvangrijk onderzoek vragen, ook zouden we stuiten op flinke methodische problemen.

2.3.2 *Kwalitatieve gegevens voor het volgen van de opbouw en resultaten van de OWS-ontwikkeling*

Als het gaat om het volgen van de opbouw en de resultaten van Open Wijk Scholen zijn we niet alleen aangewezen op het gedurende een lange meetperiode verzamelen van kwantitatieve gegevens. We kunnen zeker ook gebruik maken van kwalitatieve informatie, zoals meningen van sleutelinformanten, meningen van ouders, informatie

over het activiteitsaanbod en informatie uit de werkplannen⁴. Voor de langst lopende projecten kan op basis van die meer kwalitatieve informatie een beeld geschetst worden van eerste resultaten.

2.4 De informatieverzameling over de langst lopende projecten

Om een stand van zaken van de langst lopende OWS-projecten te kunnen geven, is de volgende informatie verzameld:

- Er zijn gesprekken gevoerd met locatiecoördinatoren, die op wijkniveau de opbouw van de OWS-projecten aansturen.
- Aan locatiecoördinatoren is gevraagd per OWS-activiteit een standaardformulier in te vullen over de inhoud, uitvoering en deelname (zie bijlage in paragraaf 6.1).
- Er zijn gesprekken gevoerd met groepen ouders. Het begin van die gesprekken had een meer open karakter: de ouders moesten zoveel mogelijk zelf aangeven hoe ze de Open Wijk School ervaren hadden. Het vervolg van de gesprekken was meer gestructureerd, waarbij diverse aspecten van de Open Wijk School de revue passeerden (ouderparticipatie, doelstellingen, zaken die goed lopen, knelpunten, verbeterpunten, wensen).
- De werkplannen van de locatieteams zijn bestudeerd.

2.5 Vervolg van OWS-monitor

Het is de bedoeling om in de komende jaren elk jaar een soortgelijke tussenrapportage op te leveren. Behalve dat het gemeentebestuur en de betrokken instellingen daarmee op de hoogte blijven van wat de OWS-ontwikkeling oplevert, kunnen de rapportages nuttig zijn voor OWS-projecten, die nog in een opstartfase zitten. Immers, in de beschrijvingen van de afzonderlijke projecten zullen succesfactoren en verbeterpunten naar voren komen.

Verder zal er in 2003 of 2004 een tweede Jeugdmonitor-meting plaatsvinden aangaande de leefwerelden en het gedrag van kinderen op Open Wijk Scholen.

⁴ Ieder jaar moeten de afzonderlijke locatieteams een werkplan schrijven met daarin informatie over de wijkgerichte doelstellingen en de uitwerking daarvan in een concreet activiteitsaanbod.

3 OWS-Hatert

3.1 Inleiding

Ouders en Open Wijk Scholen zijn niet alleen verantwoordelijk voor de ontwikkelingskansen van kinderen. Ook de situatie in de woonomgeving (sociaal-maatschappelijk, fysiek) en veranderingen die daarin plaatsvinden spelen een rol in hoe kinderen opgroeien naar de volwassenheid. Daarom wordt dit hoofdstuk begonnen met een beknopte algemene beschrijving van de wijk Hatert (paragraaf 3.2).

In paragraaf 3.3 staan enkele basisgegevens over de scholen.

In de paragrafen 3.4 t/m 3.6 wordt vervolgens uitgebreid beschreven hoe de opbouw van OWS-Hatert tot nu toe verlopen is en wat ouders en locatiecoördinatoren⁵ daarvan vinden. Daarbij wordt aandacht besteed aan stimulerende factoren, positieve ontwikkelingen, knelpunten en verbeterideeën.

Bij de meningen van de ouders gaat het om een weergave van wat 10 ouders in een groepsgesprek in juni 2001 tegen de onderzoeker verteld hebben. Het gaat om ouders die op de een of andere manier bij de OWS betrokken zijn⁶.

Paragraaf 3.7 geeft een kort overzicht van de eerste resultaten van OWS-Hatert.

In paragraaf 3.8 tenslotte staan enige conclusies over het betreffende OWS-project.

3.2 Beschrijving van Hatert

Bij de onderstaande schets is gebruik gemaakt van bevolkingsgegevens, het Wijkonderzoek 1998, de Sociale Atlas 1998 en het Werkplan OWS-Hatert 2001-2002.

Bevolking

Naar bewonersaantal is Hatert de grootste wijk van Nijmegen (circa 9.400 bewoners).

Veel bewoners van Hatert wonen er al lang. De wijk vergriest relatief sterk. Aan de andere kant is sinds 1994 sprake van een stijging van het aandeel kinderen.

Tabel 1: vergelijking tussen Hatert en Nijmegen voor leeftijdsverdeling

	Hatert	Nijmegen
0-14 jaar	14%	16%
15-24 jaar	14%	15%
25-49 jaar	32%	41%
50-64 jaar	19%	16%
65 jaar en ouder	21%	13%

Tabel 1 laat zien dat het aandeel jongeren in Hatert nu in de buurt van het Nijmeegse gemiddelde ligt en dat het aandeel 65-plussers relatief hoog is.

Het aandeel allochtonen in Hatert is de afgelopen jaren toegenomen naar 30%. Meer dan 60% daarvan komt uit niet-rijke landen. Het percentage allochtonen uit niet-rijke landen in de Hatertse bevolking ligt nu op 19% (ten opzichte van 13% in 1995).

⁵ Gesproken is met de 2 coördinatoren bij De Klumpert: de directeur van De Klumpert (Ignas Ceulemans) en de filiaalhouder Tandem-Hatert (Marijke Swinkels).

⁶ De locatiecoördinatoren hebben geprobeerd om ook niet betrokken ouders om de tafel te krijgen, maar dat is niet gelukt.

Bij de leeftijdscategorie 0 t/m 14 jaar is het aandeel allochtonen uit niet-rijke landen een stuk hoger (39%) (zie Tabel 2).

Tabel 2: vergelijking tussen Hatert en Nijmegen voor etniciteit

	0-14 jaar		alle inwoners	
	Hatert	Nijmegen	Hatert	Nijmegen
Nederland	58%	71%	70%	76%
Suriname	1%	1%	1%	1%
Antillen/Aruba	2%	2%	2%	1%
Turkije	13%	6%	6%	3%
Marokko	7%	4%	3%	2%
overige niet-rijke landen	16%	11%	8%	7%
overige rijke landen	3%	4%	11%	9%

In vergelijking met heel Nijmegen telt Hatert relatief veel allochtone bewoners, met name veel Turkse mensen.

Sociaal-maatschappelijke situatie

In sociaal-maatschappelijk opzicht is Hatert geen sterke wijk (gemiddeld besteedbaar inkomen relatief laag, relatief veel bijstandsgerechtigden, relatief veel NIM-cliënten, relatief weinig havo/vwo-leerlingen, relatief weinig leden van de bibliotheek en van sportverenigingen). Kijken we naar kenmerken van de sociale omgeving (gehechtheid aan woonbuurt, mate waarin criminaliteit voorkomt, klachten over woonmilieu e.d.) dan scoort Hatert relatief wat gunstiger dan gemiddeld. Hoewel de wijk in de afgelopen decennia flink veranderd is, heeft Hatert toch iets van haar dorpse karakter weten te behouden.

Op het sociale vlak zijn er de volgende problemen:

- problemen met jongeren;
- signalen van problemen tussen de autochtone en allochtone bewoners door het uitblijven van integratie;
- er is sprake van het uiteenvallen van de sociale cohesie; Hatert wordt meer een doorgangswijk (mensen wonen er relatief kort), wat het risico met zich meebrengt dat er meer problemen gaan ontstaan;
- opvoedingsproblemen (in Hatert wonen bijvoorbeeld veel alleenstaande moeders met kinderen die cliënt van de hulpverlening zijn);

Maar ondanks deze verschijnselen is het woon- en leefklimaat in de wijk in vergelijking met 1994 niet verslechterd (Wijkonderzoek 1998).

Fysieke structuur

In het gedeelte van Hatert ten zuiden van de Hatertseweg staan overwegend goedkope laagbouwhuurwoningen, maar aan de randen en in de groenzones zijn er ook diverse etagecomplexen. Het deel ten noorden van de Hatertseweg is wat anders van karakter. Daar staan afgezien van enkele etagecomplexen voornamelijk koopwoningen.

Gezien de woningkenmerken en de prijsstelling zijn nieuwe bewoners vaak huishoudens met lage inkomens, waaronder allochtone huishoudens.

In het wijkonderzoek 1998 wordt gesteld dat de verkeerssituatie in vergelijking met 4 jaar daarvoor verbeterd is (maar ook dat verkeer voor de bewoners een belangrijk aanpakpunt is). In de afgelopen jaren zijn renovatieprojecten uitgevoerd en is het winkelhart vernieuwd.

De aanpakwijk Hatert

Vanwege de veranderingen in de bevolkingsopbouw, het kwetsbare sociaal-maatschappelijke profiel en de daarmee samenhangende risico's voor het woonklimaat, wordt Hatert in het Wijkonderzoek 1998 getypeerd als een aanpakwijk.

In het kader van integrale wijkaanpak werkt de gemeente in samenwerking met wijkbewoners en instellingen (woningcorporaties, instellingen op het gebied van onderwijs, welzijn en zorg) aan een wijkperspectiefplan: een toekomstplan voor de komende 15 jaar gericht op verbetering van de sociale, fysieke en economische structuur van de wijk.

3.3 Beschrijving van de basisscholen in Hatert

Hatert heeft twee basisscholen, die tezamen participeren in de Open Wijk School-Hatert: De Klumpert (circa 260 leerlingen) en De Vossenburcht (ruim 300 leerlingen). De beide basisscholen liggen in het deel ten zuiden van de Hatertseweg, maar De Vossenburcht ligt het dichtst bij het noordelijke deel van Hatert, waar meer koopwoningen staan.

Tabel 3: kenmerken van leerlingen op De Klumpert en De Vossenburcht (voor schooljaar 2000/2001)

	De Klumpert	De Vossenburcht	alle basisscholen in Nijmegen
% gewichtsléerlingen	98%	58%	31%
% allochtonen onder de leerlingen	61%	22%	17%
% leerlingen uit:			
▪ eigen wijk	94%	89%	56%
▪ rest van stadsdeel	3%	5%	23%
▪ andere stadsdelen	3%	6%	18%
▪ andere gemeenten	0%	0%	3%

Tabel 3 laat zien dat vooral De Klumpert veel allochtone en gewichtsléerlingen heeft (61 resp. 98%), maar ook bij de Vossenburcht ligt het aandeel gewichtsléerlingen boven de 50%. Voor beide scholen geldt dat het grootste deel van de leerlingen uit de eigen wijk afkomstig is.

Dat laatste wil overigens nog niet zeggen dat ook *alle basisscholieren uit Hatert* op de De Klumpert of De Vossenburcht zitten. In Hatert wonen circa 645 basisscholieren. Daarvan zit 80% op De Klumpert of De Vossenburcht; 20% van de basisscholieren in Hatert gaat dus in een andere wijk naar school. Voor heel Nijmegen geldt dat een veel hoger aandeel van de basisscholieren buiten de eigen wijk naar school gaat (circa 45%).

Van alle *allochtone* basisscholieren in Hatert zit 89% op De Klumpert of De Vossenburcht. Voor de *autochtone* basisscholieren ligt dat percentage wat lager (74%).

3.4 Opbouw OWS-Hatert

Sinds najaar 1998 zit De Klumpert samen met Tandem, KION en Kinderopvang Hatert in de renovatie en nieuwbouw op de Zijpendaalstraat. Tot in 2001 vond de opbouw van OWS-Hatert vooral daar plaats.

In de loop van 1999 werd ook De Vossenburcht als Open Wijk School aangewezen. Informeel werkten de beide basisscholen in Hatert al langer samen bij de plannen voor

OWS-Hatert. Najaar 2001 is er begonnen met het verbouwen van De Vossenburcht. Met de afronding van die verbouwing zal de rol van De Vossenburcht in de OWS-Hatert gaan groeien.

Omdat De Vossenburcht een tweede locatie binnen het gezamenlijke OWS-Hatert-project is, zijn er voor de locatiecoördinatie binnen OWS-Hatert niet 20, maar 40 uur ter beschikking. De coördinatie is in handen van de directeuren van de beide scholen, de filiaalhouder Tandem-Hatert en de vestigingsmanager KION Stadsdeel Midden.

Hoe ziet het locatieteam in Hatert eruit?

De Klumpert, De Vossenburcht, Tandem en KION vormen een "kerngroep" van betrokken instellingen. Deze kerngroep is verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van het werkplan. Andere bondgenoten zijn: Kinderopvang Hatert, NIM, GGD, Openbare Bibliotheek, De Lindenberg, Haterts ICT-Centrum, Technisch Creatief Centrum Nijmegen, Bureau Sportontwikkeling Gemeente Nijmegen, ROC, de Wijkpost, de thuiszorg, de Hatertse kinderclub en de politie. Met sommige van die bondgenoten wordt al concreet samengewerkt, bij anderen is er de intentie tot samenwerking.

In de afgelopen periode is er sprake geweest van een verbreding van het netwerk en van het naar elkaar toe groeien van de bondgenoten. Wel is in een deel van de gevallen de aansluiting tussen wat OWS-Hatert wil en wat instellingen willen nog niet optimaal. Volgens de coördinatoren is de OWS-opbouw nog te veel afhankelijk van enthousiaste medewerkers van instellingen, die soms meer open staan voor het OWS-concept dan hun directies. Structureel is er bij de instellingen nog te weinig geregeld als het gaat om geld en menskracht voor OWS-activiteiten.

3.4.1 Doelstellingen

De instellingen betrokken bij OWS-Hatert zien als gezamenlijke algemene doelstelling: *"een geïntegreerde aanpak ter verbetering van de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren in hun diverse leefmilieus: in het gezin, in het kindercentrum, op school en in hun vrije tijd"*. Daarbinnen zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

- het bevorderen van de sociale competentie bij kinderen;
- het bieden van structuur aan kinderen en het belang daarvan bij ouders inzichtelijk maken;
- het bevorderen van de cognitieve ontwikkeling, met name taalontwikkeling;
- het voorkomen van discriminatie, vandalisme en criminaliteit;
- het bieden van handvatten aan ouders in de opvoeding.

Met deze gezamenlijke doelstellingen als uitgangspunt werken de betrokken organisaties vanuit hun eigen invalshoek. Zo ziet Tandem de OWS als middel om te werken aan het opvoedingsklimaat in de wijk, terwijl er vanuit de school nadruk wordt gelegd op het wegwerken van taalachterstanden.

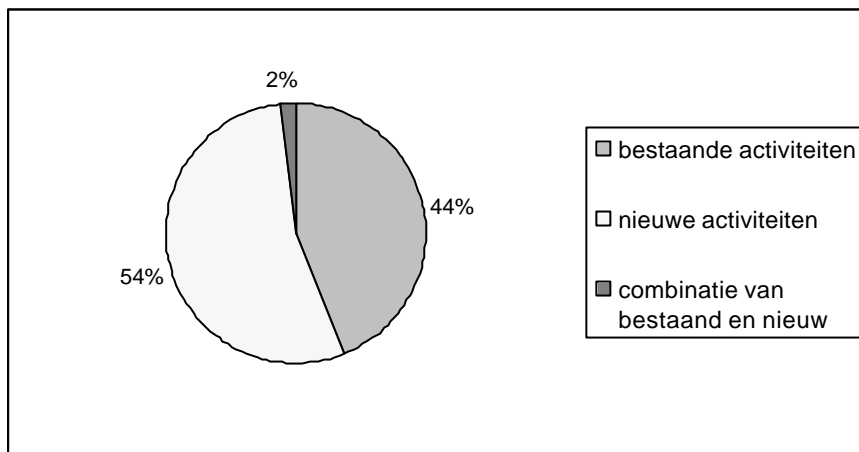
Binnen OWS-Hatert wordt veel belang gehecht aan samenwerking met de ouders als partner, opvoeder en doelgroep.

3.4.2 Opbouw activiteitenaanbod

De netwerkontwikkeling heeft geleid tot 54 OWS-activiteiten in schooljaar 2000-2001. Daarbij zijn de dagelijkse school- en kinderopvangactiviteiten niet meegerekend.

Meer dan de helft van die activiteiten is nieuw. De andere activiteiten bestonden ook al buiten OWS-verband (zie Figuur 1).

Figuur 1: verdeling OWS-Hatert-activiteiten naar bestaand en nieuw

Voor ongeveer 80% van het activiteitenaanbod geldt dat er minimaal 2 instellingen/partners bij de uitvoering betrokken zijn. Bij circa een derde van de activiteiten werken er 3 of meer instellingen samen.

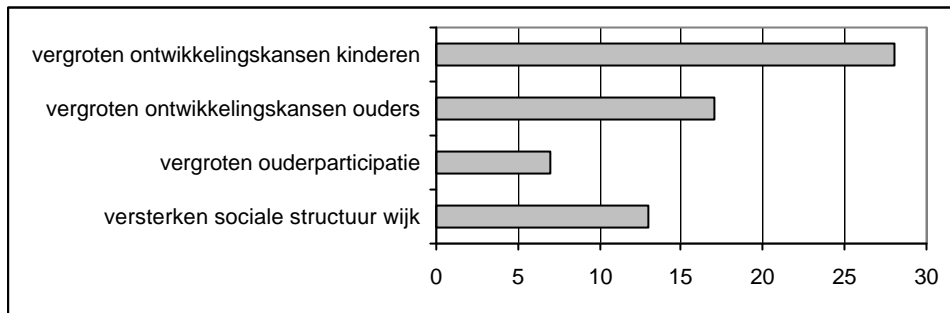
Tandem, de school en de ouders voeren de meeste activiteiten uit. Zeven andere instellingen zijn betrokken bij de uitvoering van minimaal 2 OWS-activiteiten: De Lindenberg, ROC, wijkorganisaties, GGD, de gemeente, NIM en de bibliotheek. Bij het opzetten van activiteiten streven de locatiecoördinatoren naar meerjarenafspraken met instellingen. Een voorbeeld daarvan zijn de afspraken met De Lindenberg over het kunstmenu: een meerjarenplan voor een gevarieerd kunsteducatieaanbod op de basisscholen.

Voor ruim de helft van de activiteiten zijn er volgens de locatiecoördinatoren geen uitvoeringsknelpunten. Voor ruim een kwart van de activiteiten geldt dat er problemen met de financiering zijn. Andere knelpunten, die bij hooguit enkele activiteiten spelen, zijn: problemen met het vinden van voldoende meehelpende ouders, een te geringe deelname van ouders, problemen met de aansturing van de activiteit en problemen met de beschikbaarheid van ruimte.

3.4.3 Samenstelling activiteiten aanbod

Opmerking vooraf: OWS-Hatert heeft in schooljaar 2000-2001 54 activiteiten geboden. Het optellen van het aantal activiteiten in de figuren en tabellen in deze paragraaf, levert echter aantallen boven de 54 op. De reden daarvan is steeds dat een deel van de activiteiten onder meer dan één categorie valt.

Figuur 2: verdeling activiteiten naar hoofddoelstelling

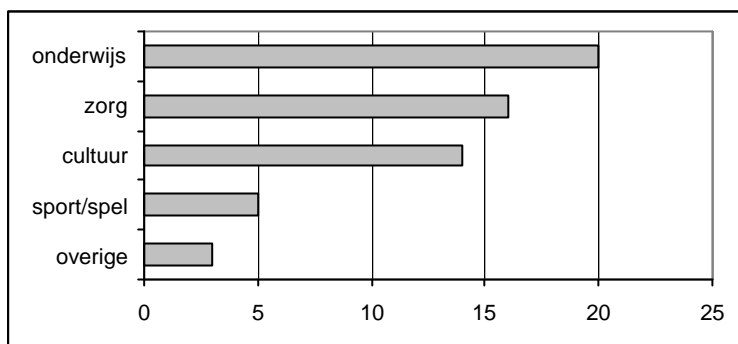
Circa de helft van de activiteiten is gericht op het vergroten van de ontwikkelingskansen van kinderen.

Tabel 4: verdeling activiteiten naar doelgroep

doelgroep:	aantal activiteiten gericht op doelgroep
peuters, kleuters (tot 4 jaar)	5
kinderen	21
allochtone kinderen	4
ouders	29
allochtone ouders	8
wijkbewoners	10

De meeste activiteiten zijn gericht op de doelgroepen "ouders" en "kinderen". Een deel van de activiteiten is specifiek gericht op allochtone ouders of kinderen.

Figuur 3: verdeling activiteiten naar beleidsterrein

Behalve activiteiten op het gebied van onderwijs zijn er veel activiteiten op het gebied van zorg en cultuur.

Tabel 5: verdeling activiteiten naar activiteitengebied

activiteitengebied:	aantal activiteiten binnen activiteitengebied
opvoedingsondersteuning	8
informatieverstrekking	8
ontspanning	7
gezondheid	6
vergroten creativiteit	6
verkleinen taalachterstand	5
sociale ontwikkeling	5
oriëntatie vervolgopleiding, beroepskeuze	5
integratie allochtonen	4
problemen oplossen	2
eigen taal, cultuur	2
overige	2

Tabel 5 geeft een beeld van de diversiteit van het activiteiten aanbod.

3.4.4 *Deelname aan activiteiten*

Aan de locatiecoördinatoren is gevraagd om de deelname aan de verschillende OWS-activiteiten te noteren. Niet altijd bleken exacte getallen of goede schattingen voorhanden. De bedoeling van deze paragraaf is dan ook niet om exacte deelnamegetallen te presenteren. Wel willen we globaal laten zien hoeveel OWS-activiteiten er wekelijks plaatsvinden, hoeveel personen er wekelijks aan die activiteiten deelnemen en waar zwaartepunten in aanbod en deelname zitten.

De overlap in de deelname is niet bekend: we weten niet om hoeveel *verschillende* deelnemers het gaat. Daarvoor zou een meer precieze registratie nodig zijn, waarbij met privacygevoelige gegevens gewerkt zou moeten worden⁷.

In schooljaar 2000/2001 vonden er in Hatert per week gemiddeld 44 bijeenkomsten in het kader van OWS-activiteiten plaats. Daarbij hoort een wekelijks gemiddeld aantal deelnemers van circa 550.

Tabel 6 geeft overzicht voor de belangrijke activiteitengebieden in het afgelopen jaar.

Tabel 6: wekelijks aantal bijeenkomsten en deelnemers/bezoekers per activiteitengebied

	gemiddeld aantal bijeenkomsten per week	gemiddeld aantal deelnemers/bezoekers per week
vergroten creativiteit	12	208
opvoedingsondersteuning	10	89
informatieverstrekking	5	64
verkleinen taalachterstand	4,5	70
integratie allochtonen	4	36

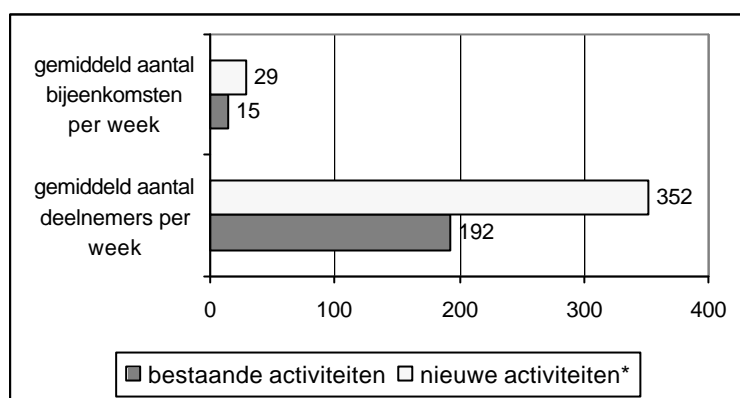
Volgens de locatiecoördinatoren is de deelname aan negen activiteiten in schooljaar 2000/2001 duidelijk gegroeid, waaronder:

- het digitale trapveld;
- home-start (een opvoedingsondersteuningsproject);
- de multiculturele bijeenkomsten voor (allochtone) ouders en wijkbewoners;
- het netwerk 0-12 jaar (maandelijkse bijeenkomsten van in de wijk opererende instellingen om zondig de zorg van opvallende kinderen multidisciplinair te bespreken);
- de pleintjesactiviteiten (sportactiviteiten na schooltijd);
- de cateringservice.

Voor twee activiteiten constateert men een duidelijk afnemende belangstelling: themabijeenkomsten voor ouders en de berenclub voor peuters en hun ouders. Deze activiteiten zijn inmiddels stopgezet.

⁷ Op dit moment wordt er niet gewerkt met deelnamelijsten, waarop namen en adressen worden bijgehouden. Dergelijke gegevens zijn nodig als je de overlap in de deelname wilt vaststellen (als je wilt weten hoeveel verschillende personen er met de activiteiten bereikt worden). Met het oog op de privacy van de kinderen, ouders en wijkbewoners, is het de vraag of het mogelijk en haalbaar is om dat eventueel wel te gaan doen.

Figuur 4: wekelijks aantal activiteiten en deelnemers/bezoekers voor nieuwe en reeds bestaande activiteiten

*Inclusief 1 mix van een bestaande en een nieuwe activiteit.

Figuur 4 laat zien dat het grootste deel van de bijeenkomsten bij OWS-Hatert plaatsvindt in het kader van nieuwe activiteiten (activiteiten die buiten OWS-verband nog niet bestonden). Per week trekken deze bijeenkomsten gemiddeld 352 deelnemers/bezoekers.

Volgens de *ouders* blijft de deelname van kinderen op De Vossenburcht achter bij die op De Klumpert. Dat heeft volgens hen te maken met de verschillen in hoe ver de beide scholen met de OWS-opbouw gevorderd zijn. De meeste OWS-activiteiten vinden plaats in de nieuwbouw bij De Klumpert (o.a. in het Ouder-Kind-Centrum), terwijl ten tijde van het gesprek met de ouders nog geen begin gemaakt was met de fysieke aanpassingen bij De Vossenburcht (najaar 2001 is de verbouwing begonnen). De ouders constateren dat er wrevel bestaat tussen kinderen op De Klumpert en De Vossenburcht, wat mede zou komen door de verschillen in de accommodatie en het activiteitenaanbod.

De locatiecoördinatoren verwachten dat de door de ouders ervaren achterstand een tijdelijk probleem is. Na de verbouwing zal ook De Vossenburcht geschikt zijn voor uiteenlopende OWS-activiteiten, waardoor deze beter over de beide scholen verdeeld zullen gaan plaatsvinden. Ook vinden zij dat de rol van De Vossenburcht in OWS-Hatert gegroeid is, sinds de school formeel als Open Wijk School aangewezen werd.

3.4.5 *Verbreiding schooldag*

De meeste bijeenkomsten in het kader van OWS-activiteiten vinden plaats tijdens schooltijd. Gemiddeld vinden er per week 29 bijeenkomsten in schooltijd plaats, die tezamen wekelijks gemiddeld 325 deelnemers trekken. Het gaat vooral om bijeenkomsten voor kinderen en/of ouders.

's Middags na schooltijd vinden er gemiddeld per week 11 bezigheden plaats - allemaal gericht op kinderen - die wekelijks gemiddeld 142 bezoekers trekken.

De ouders zijn positief over het gegroeide activiteitenaanbod voor kinderen na schooltijd (o.a. sport, spel, theater, digitaal trapveldje, jonge onderzoekers).

Tussen de middag vinden er gemiddeld zo'n 2 bijeenkomsten per week plaats. Een beperkt aantal activiteiten speelt zich 's avonds of in het weekend af.

3.4.6 Ouderparticipatie

De ouders zijn op verschillende manier bij OWS-Hatert betrokken:

- Als doelgroep: meer dan de helft van de OWS-activiteiten in Hatert is (mede) gericht op de ouders.
- Als opvoeders van de kinderen: qua aantallen activiteiten en deelnemers is opvoedingsondersteuning één van de belangrijkste activiteiten.
- Als partner in de OWS-ontwikkeling: onder andere via de ouderraad hebben ouders inspraak in de OWS-opbouw.
- Als uitvoerders van activiteiten: bij circa een derde van de activiteiten zijn de ouders als uitvoerders betrokken. Met Tandem en de school behoren de ouders daarmee tot de belangrijkste drijvende krachten van de OWS-activiteiten. Voor enkele activiteiten, die door of voor ouders worden georganiseerd, geldt dat het aantal meehelpende/deelnemende ouders wat hoger zou mogen zijn.

In het gesprek met een groep *ouders* zijn de volgende opmerkingen aangaande de ouderparticipatie gemaakt:

- Voor het van start gaan van OWS-Hatert waren er alleen activiteiten voor kinderen waar ouders aan meehielpen. Nu zijn er ook activiteiten voor de ouders zelf, zoals creativiteitscursussen.
- Omdat er bij De Klumpert van alles voor de ouders te doen is, is de drempel verlaagd om bij het naastgelegen Ouder-Kind-Centrum binnen te lopen, elkaar te leren kennen, vragen te stellen en actief te worden. Ook allochtone vrouwen komen steeds gemakkelijker binnenlopen, waaraan men de conclusie verbindt dat de OWS bevorderend voor de integratie werkt. Het verschil met enige jaren geleden is groot.
- De OWS biedt ouders mogelijkheden om zich verder te ontplooiën. De betrokken ouders vinden dat ze al van alles geleerd hebben.
- Bij het creëren van een laagdrempelige ontmoetingsplek voor ouders, speelt de groep gastvrouwen een belangrijke rol. Deze groep is niet eenzijdig samengesteld, maar een afspiegeling van de wijkbewoners.
- Wat betreft de accommodatie en de OWS-opbouw heeft De Klumpert een voorsprong op De Vossenburcht. Bij De Klumpert is de renovatie en nieuwbouw in 1998 voltooid en vinden er volop OWS-activiteiten plaats. Bij De Vossenburcht is najaar 2001 begonnen met de verbouwing (inclusief een digitaal trapveld, ruimte voor jeugdgezondheidszorg en enkele nieuwe klaslokalen), die volgens de ouders te lang op zich heeft laten wachten. Daardoor is er in Hatert een ongelijkheidsgevoel ontstaan: "bij De Klumpert lijkt alles te kunnen, terwijl De Vossenburcht het moet doen met een mindere en verwaarloosde accommodatie". Een gevolg hiervan is dat de betrokkenheid van ouders van Vossenburcht-kinderen nog niet groot is.
- Voor de uitvoering van de verschillende activiteiten zijn er in het algemeen voldoende ouders beschikbaar.
- Het locatieteam gaat serieus om met de meningen en ideeën van de ouders. De ideeënbus vervult hierbij een nuttige functie.
- Het zijn vooral vrouwen die betrokken zijn; de betrokkenheid van vaders vraagt om extra aandacht.
- Hoewel de ouders in het algemeen positief zijn over de ouderparticipatie, onderkent men ook de nodige belemmeringen. De informatievoorzieningen is nog niet optimaal, waardoor niet iedereen op de hoogte is van het OWS-aanbod. Een deel van de ouders laat het onverschillig wat er op en rondom de school gebeurt. Als beide ouders werken of als de kinderen nog klein zijn, is het lastiger om aan OWS-

activiteiten mee te doen. En bij een deel van de allochtone ouders vormt de taal een barrière.

Ook de *locatiecoördinatoren* hebben het een en ander over de ouderparticipatie opgemerkt:

- De ouderparticipatie wordt zowel vanuit het locatieteam als vanuit de ouders zelf gestimuleerd. Het locatieteam neemt initiatieven die ouders de gelegenheid bieden om in en bij de school actief te zijn. De ervaring leert dat je ouders goed kunt betrekken aan de hand van praktische zaken (bijvoorbeeld door hen bij speciale gelegenheden de catering te laten verzorgen). Daarnaast worden de ouders uitgedaagd om zélf met ideeën te komen (o.a. via een ideeënbus), waarop het locatieteam dan probeert in te spelen.
- Heel positief is de ervaring met 15 à 20 mensen uit de wijk, die betaald werk op de OWS gekregen hebben (veelal additioneel werk). Dat werkt niet alleen positief door op hen zelf (eigen ontplooiing, doorstroming naar ander werk), maar ook op hun gezinnen (kinderen hebben baat bij actieve ouders die goed in hun vel zitten; link tussen arbeidsmarkt- en jeugdbeleid wordt zichtbaar), op hun omgeving (vrienden en kennissen willen ook op een dergelijke manier aan de slag) en op het schoolpersoneel (onderwijzers krijgen een beter beeld van en meer begrip voor de wijkbewoners).
- Bij het stimuleren van ouderparticipatie stuit men op het volgende dilemma: hoe ver kun je gaan met het proberen te bereiken van ouders? Met name bij probleemgezinnen is dat een lastige vraag. Als problemen thuis doorwerken op het functioneren van kinderen op school, zal de school de ouders daarop aanspreken. Ook kan er hulp aangeboden worden, zoals opvoedingsondersteuning. Maar verder is een locatieteam afhankelijk van de bereidheid van ouders om iets aan hun problemen te willen doen.

3.5 Wat gaat goed, wat kan beter

Zowel aan de ouders als aan de locatiecoördinatoren is gevraagd wat er goed gaat en wat er beter kan in de OWS-opbouw.

In grote lijnen zijn de *ouders* heel positief over de OWS-ontwikkeling. Ze zijn blij met het gegroeide activiteiten aanbod voor ouders en kinderen (o.a. het naschoolse aanbod) en zien een toenemende ouderparticipatie (ook bij allochtone vrouwen; stimulerende rol van gastouders). Verder vinden ze dat ze hun ideeën goed kwijt kunnen en dat het locatieteam er serieus naar kijkt.

Men voelt zich nu minder alleen staan in de opvoeding van de kinderen. Door de terugkeer van het consultatiebureau bij de school en de NIM-sprekuren zijn problemen met hun kinderen gemakkelijker bespreekbaar dan voorheen.

Ook brengen de ouders een aantal knelpunten en mogelijke verbeteringen naar voren:

- Als belangrijkste verbeterpunt noemen de ouders dat er bij de OWS-opbouw in Hatert een meer evenwichtige verdeling tussen de beide basisscholen moet komen, en dan niet alleen als het gaat om het activiteiten aanbod, maar ook als het gaat om de trekkende rol van de scholen in de OWS-ontwikkeling. De Klumpert heeft op dit moment een duidelijke voorsprong, die negatief doorwerkt op de beleving van OWS-Hatert door Vossenburcht-kinderen en hun ouders. De ouders denken dat de beide basisscholen beter met elkaar moeten

samenwerken, waarbij het woord fusie valt. Blijkbaar zien de ouders nog onvoldoende van de steeds intensievere samenwerking tussen de scholen, die door de locatiecoördinatoren wordt gemeld.

- De ouders achten een verbreding van de OWS-activiteiten wenselijk. Over de naschoolse activiteiten voor de basisschoolkinderen zijn ze tevreden, maar ze zouden graag zien dat er daarnaast ook een aanbod voor middelbare scholieren wordt opgezet. Ook voor tieners is het belangrijk dat er mogelijkheden zijn om onder toezicht van volwassenen leuk en nuttig bezig te zijn. Toezicht op en opvoeding van kinderen blijft belangrijk "tot ze zelf kinderen hebben". Verder vindt men dat de OWS er, meer dan nu het geval is, voor de andere wijkbewoners moet zijn. Men ziet de OWS idealiter als een centraal punt in de wijk met een aanbod voor alle leeftijdsgroepen.
- De ouders lopen aan tegen enkele ruimtebeperkingen bij De Klumpert: er is een gebrek aan opbergruimte, de mogelijkheden om grote groepen te ontvangen zijn beperkt en het Ouder-Kind-Centrum is moeilijk toegankelijk voor gehandicapten en ouders met kindwagens (ontbreken van een lift). Volgens de ouders heeft de OWS een aanzuigende werking op allerlei organisaties en zal er daarom een groeiende behoefte aan extra ruimte bij de school ontstaan.
- Ouders ervaren de OWS als een vertrouwde plek voor kinderopvang, waar het toezicht goed is. Maar werkende ouders (tweeverdieners) missen de mogelijkheid van kinderopvang in vakantieperiodes.
- Het idee bestaat dat de betrokkenheid van ouders en andere wijkbewoners nog groter kan worden door een betere informatievoorziening over het OWS-aanbod.

Ook de *locatiecoördinatoren* zien voornamelijk winstpunten van de OWS-ontwikkeling, zoals de groeiende betrokkenheid van instellingen, de uitbouw van het activiteitenaanbod, de drempelverlagende werking van de clustering van instellingen en de positieve effecten van een groeiende ouderparticipatie. De succesvolle opbouw van OWS-Hatert kan volgens de coördinatoren niet toegeschreven worden aan enkele elementen of activiteiten; ze zien de opbouw in totaliteit als succesvol.

Maar op diverse vlakken zouden de coördinatoren wel nog verbetering willen zien:

- De locatiecoördinatoren bespreken de gang van zaken met (leden van) de stedelijke projectgroep, waarbij o.a de bestaande knelpunten worden voorgelegd. Wat er met die informatie gedaan wordt, is niet altijd helder. Niet altijd komt er een reactie of een duidelijk antwoord. Op deze manier weten de coördinatoren niet goed wat ze wel en niet aan de projectgroep kunnen vragen en wat ze van de groep kunnen verwachten.
- De stedelijke aansturing door de regiegroep zou meer moeten leiden tot interventies in het beleid van de instellingen (ervoor zorgen dat instellingen geld en menskracht vrijmaken voor het meewerken aan de OWS-ontwikkeling).
- Er is overleg geweest met de stadsdeelmanager van de gemeente. Dat roept bij OWS-Hatert de vraag op wat met de stadsdeelmanager en wat met de projectgroep geregeld moet worden. Het liefst wil men met één partij zaken doen.
- De aansluiting tussen wat wenselijk is voor de OWS-ontwikkeling en het beleid van instellingen is niet altijd goed. In het werkplan van OWS-Hatert 2001-2002 wordt gesteld dat "*ontkokering en ontschotting een zeer weerbarstige operatie zal blijken hetgeen de brede schoolontwikkeling op termijn wel eens ernstig zou kunnen ondermijnen*". Een open, positieve en respectvolle communicatie tussen de instellingen is een belangrijke voorwaarde voor het starten en onderhouden van samenwerking. De samenwerking tussen instellingen is niet vanzelfsprekend: het is een leerproces dat veel tijd en energie kost.

- Regelmatig hebben de verschillende OWS-projecten onder leiding van de gemeentelijke projectcoördinator een gezamenlijk overleg. Dat overleg zou meer gericht moeten zijn op inhoudelijke en opbouwende discussie (bijvoorbeeld over het stimuleren van ouderparticipatie of over de PR). Nu gaat het te veel over knelpunten van projecten, die in een verschillende fase van de OWS-opbouw zitten en derhalve met verschillende (opstart)problemen zitten. Knelpunten moeten onderwerp van gesprek zijn in een ander overleg, namelijk dat tussen de afzonderlijke projecten en de projectgroep.
- In het werkplan 2001-2002 noemt het locatieteam knelpunten, die in de sfeer van randvoorwaarden liggen.
 - Financiële knelpunten: de door de Stichting Kinderopvang Hatert te betalen huur leidt tot onaanvaardbare prijsstijging voor de gebruikers ervan. Er is geen structurele financiering van de huur van het Ouder-Kind-Centrum, dat als spil van allerlei vormen van opvoedkundige ondersteuning fungeert. Het locatieteam heeft te weinig activiteitenbudget. De "kerngroep" zou graag een deel van de wijkbudgetten willen gaan beheren.
 - Ruimtegebrek: er is een okalentekort bij De Klumpert. Het Ouder-Kind-Centrum heeft extra ruimte nodig. In het algemeen is er te weinig ruimte om de OWS verder uit te bouwen. En enkele gebouwelijke aanpassingen laten op zich wachten.
 - Gebrekk aan menskracht: er zijn problemen met de vervanging bij ziekte van OWS-medewerkers. OWS-Hatert heeft behoefte aan administratieve ondersteuning. En er zouden eigenlijk minstens twee personen met beheer moeten worden belast.

3.6 Stimulerende factoren

Wat zijn belangrijke factoren bij de opbouw van een Open Wijk School? Wat zijn goede tips voor projecten die nog in de opstartfase zitten? En zijn er misschien ook fouten gemaakt, waar andere projecten van kunnen leren?

Dergelijke vragen zijn zowel aan de ouders als aan de locatietoördinatoren voorgelegd.

Door de *ouders* zijn de volgende stimulerende factoren naar voren gebracht:

- Het belang van een goede, uitnodigende locatie bewijst zich. Ouders lopen na het naar school brengen van de kinderen gemakkelijk bij het Ouder-Kind-Centrum binnen. Dat stimuleert de groei van de ouderbetrokkenheid. De kinderen in de klaslokalen hebben geen last van de activiteiten voor ouders en wijkbewoners, omdat deze plaatsvinden in een bij de school gelegen gebouw met een eigen ingang.
- Het werken met gastouders pakt goed uit. Zij slagen erin om andere ouders over de streep te trekken.
- Sleutelfiguren bij de betrokken scholen en instellingen, die weten wat er bij de kinderen en de ouders leeft, spelen een belangrijke rol bij de OWS-opbouw (o.a. de coördinatoren).

Ook de *locatietoördinatoren* noemen diverse stimulansen:

- Alle vier de locatietoördinatoren hebben binnen hun eigen organisatie (de scholen, Tandem, KION) leidinggevende functies. Ze zijn gewend om initiatief te nemen en snel te handelen en zijn daarmee goed in staat om de OWS-opbouw krachtig te stimuleren.

- De locatiecoördinatoren moeten een pragmatische instelling hebben en niet te afwachtend zijn. De projecten komen werkenderwijs tot stand. Als coördinator moet je initiatief nemen en niet te veel zaken buiten jezelf leggen. De behoefte om alles tot in de puntjes geregeld te willen hebben, zal verlamdend werken. De coördinatoren moeten het grotere belang voor ogen houden en niet verzanden in organisatorische besommeringen.
- Binnen de kerngroep is er continu aandacht voor teambuilding nodig (deelnemers op één lijn houden, open communicatie, durven fouten te maken, ingrijpen op belemmerende factoren).
- Het gegeven dat de stedelijke regiegroep op hoofdlijnen de OWS-ontwikkeling aanstuurt en een zekere mate van inhoudelijke afstemming nastreeft is prima. Maar binnen de afzonderlijke projecten moet voldoende vrijheid blijven bestaan om de projecten vanuit de behoeften in de wijk (van kinderen, ouders en wijkbewoners) een eigen invulling te geven. De afzonderlijke OWS-projecten kunnen van elkaar leren, maar ze moeten zich niet te veel aan elkaar gaan spiegelen. Ieder project werkt binnen een eigen omgeving met eigen problemen en behoeften.
- Aan de bondgenoten is gevraagd om ten behoeve van het werkplan hun eigen motivatie voor het investeren in de OWS-ontwikkeling op te schrijven. Dat bleek positief te werken: duidelijk is geworden welke bondgenoten echt iets willen en van welke bondgenoten de materie nog wat verder afstaat. Binnen de betrokken instellingen is de rol van één of enkele voortrekkers vaak heel belangrijk.
- Ouders kun je betrekken door te komen met praktische voorstellen, waar ze hun eigen inbreng in kwijt kunnen.

De ouders en de coördinatoren vinden niet dat er serieuze fouten gemaakt zijn bij de opbouw van OWS-Hatert. Wel vinden de ouders het een slechte zaak dat de OWS-ontwikkeling bij De Klumpert sterk vooruitloopt op die bij De Vossenburcht.

3.7 Eerste resultaten

Hieronder zijn de in de vorige paragrafen genoemde ervaringen en constatering gerangschikt onder de hoofddoelstellingen van de OWS-ontwikkeling.

Op die manier ontstaat een beeld van de resultaten van OWS-Hatert tot nu toe.

Vergroten van ontwikkelingskansen van kinderen

- Er is een breed activiteiten aanbod voor de kinderen ontstaan. De activiteiten voor de kinderen richten zich op verschillende aspecten van de ontwikkeling: bijvoorbeeld het wegwerken van onderwijsachterstanden, de sociale ontwikkeling, het vergroten van de creativiteit en het bieden van opvoedingsondersteuning aan de ouders. Er zijn veel activiteiten voor de kinderen die buiten OWS-verband nog niet bestonden.
- De ouders zijn blij met het aanbod van naschoolse activiteiten, omdat de kinderen dan onder toezicht bezig zijn met leuke en leerzame dingen.
- De ouders geven aan dat problemen van of met kinderen gemakkelijker bespreekbaar zijn dan voorheen.
- In het algemeen constateren zowel de ouders als de locatiecoördinatoren dat de OWS meerwaarde voor de kinderen oplevert.

Vergroten van ontwikkelingskansen van ouders

- Vroeger waren er alleen activiteiten waar ouders aan meehielpen. Nu zijn er ook activiteiten voor de ouders zelf.
- De ouders geven aan dat betrokkenheid bij de uitvoering van OWS-activiteiten de eigen ontplooiing kan bevorderen. Een groep ouders heeft een baan op de Open Wijk School gekregen (veelal additioneel werk) met gunstige effecten op de thuissituatie en een voorbeeldwerking voor andere ouders en wijkbewoners.
- De ouders constateren dat de ouderparticipatie op verschillende manieren groeit: bij het nemen van initiatief op het gebied van nieuwe activiteiten, bij het meehelpen met de uitvoering van activiteiten en ook bij de deelname aan activiteiten.
- De ouders merken dat er meer onderlinge uitwisseling over de opvoeding is. Dat geeft ouders het gevoel dat ze met elkaar en ook met de instellingen voor de opvoeding staan.

Versterking van sociale structuur van Hatert

- Circa een kwart van de OWS-activiteiten is op (deelgroepen) wijkbewoners gericht.
- Bij de OWS raken ook steeds meer allochtone ouders betrokken. De ouders merken op dat de samenwerking tussen de allochtone en autochtone ouders bevorderlijk is voor het onderlinge respect.
- Behalve de problemen van kinderen, zijn ook de problemen van jongeren gemakkelijker bespreekbaar dan voorheen, onder andere vanwege de aanwezigheid van een jongerenwerker binnen OWS-Hatert.
- De ouders staan positief tegenover een verbreding van de rol van de OWS. Zij zijn voorstander van meer activiteiten voor tieners en voor alle wijkbewoners. Ze geloven dat de rol van de OWS bij het versterken van het wijkgevoel en het zorgen voor elkaar nog sterker kan worden.
- De locatiecoördinatoren zien een wijk met meer "drive" en positivisme. Verder constateren zij een afname van het vandalisme rondom de school en in de wijk.

3.8 Conclusies

- In grote lijnen gaat het goed met OWS-Hatert. Er is een groot activiteitenaanbod ontstaan. De activiteiten worden veelal uitgevoerd door samenwerkingsverbanden van twee of meer instellingen. Het netwerk van instellingen rondom de school breidt zich steeds verder uit. Met een deel van de betrokken instellingen is de samenwerking geïntensiveerd. En het aantal instellingen dat middelen vrijmaakt voor OWS-activiteiten is groeiende.
Verder is er een veelzijdig OWS-aanbod ontstaan: er is aandacht voor verschillende aspecten en beleidsvelden die te maken hebben met ontwikkelingskansen van kinderen en ouders. Bij verschillende activiteiten zit de deelname in de lift. En op verschillende vlakken groeit de ouderparticipatie.
- De tot dusver bereikte resultaten zijn niet toe te schrijven aan enkele bepalende factoren. Het succes zien ouders en coördinatoren als een optelsom van allerlei positieve stimulansen, van de bijdrage van diverse instellingen en de voortrekkers daarbinnen en van het enthousiasme van de betrokken ouders.
- Met betrekking tot het vergroten van de ouderparticipatie vraagt het locatieteam zich af hoe ver men daarbij moet gaan. Een deel van de ouders heeft namelijk geen interesse in wat er bij OWS-Hatert gebeurt. Meer specifiek speelt men met de vraag

hoe om te gaan met gezinnen waarin (opvoedings)problemen spelen: wat kun je meer doen dan het aanbieden van hulp en dan het aanspreken van ouders als problemen thuis doorwerken op het schoolgedrag van hun kinderen?

- De Vossenburcht is later dan De Klumpert als OWS aangewezen. Bij ouders en kinderen heeft dat geleid tot gevoelens van een ongelijke behandeling. De coördinatoren zijn ervan overtuigd dat De Vossenburcht de huidige achterstand bij de OWS-opbouw na de schoolverbouwing zal gaan inlopen. De samenwerking tussen de beide scholen is in de afgelopen periode geïntensiveerd.
- Over de afstemming tussen de stedelijke regiegroep en de afzonderlijke projecten - met daartussen de stedelijke projectgroep - is OWS-Hatert niet tevreden. Het is niet duidelijk wat men precies van de projectgroep en de regiegroep kan verwachten. Nu gebeurt het te vaak dat de door OWS-Hatert aangedragen knelpunten blijven liggen. Daarnaast bestaat de indruk dat de regiegroep niet slagvaardig genoeg is bij het betrekken instellingen ertoe bewegen geld en menskracht voor OWS-activiteiten vrij te maken.
- Stedelijke aansturing op hoofdlijnen en een zekere mate van afstemming tussen de afzonderlijke projecten vinden de coördinatoren goed, zolang de projecten maar voldoende vrijheid houden om aan te sluiten bij de specifieke problemen en behoeften van kinderen, ouders en andere bewoners in de wijk. De locatiecoördinatoren stellen: "gun ieder project z'n eigen invulling en z'n eigen succes".
- Het levendig houden van de OWS-opbouw in Hatert zal veel tijd en energie blijven vragen. Binnen het locatieteam blijft veel aandacht voor teambuilding nodig. Verder is het opbouwen van samenwerking tussen instellingen een weerbarstig proces. En er ligt nog een aantal op te lossen knelpunten (financiële knelpunten, ruimtegebrek, gebrek aan menskracht).

4 OWS-InterAcker

4.1 Inleiding

Ouders en Open Wijk Scholen zijn niet alleen verantwoordelijk voor de ontwikkelingskansen van kinderen. Ook de situatie in de woonomgeving (sociaal-maatschappelijk, fysiek) en veranderingen die daarin plaatsvinden spelen een rol in hoe kinderen opgroeien naar de volwassenheid. Daarom wordt dit hoofdstuk begonnen met een beknopte algemene beschrijving van de wijk 't Acker (paragraaf 4.2).

In paragraaf 4.3 staan enkele basisgegevens over de scholen.

In de paragrafen 4.4 t/m 4.6 wordt vervolgens uitgebreid beschreven hoe de opbouw van OWS-InterAcker tot nu toe verlopen is en wat ouders en de locatiecoördinatoren⁸ daarvan vinden. Daarbij wordt aandacht besteed aan stimulerende factoren, positieve ontwikkelingen, knelpunten en verbeterideeën

Bij de meningen van de ouders gaat het om een weergave van wat 6 ouders in oktober/november 2001 in twee groepsgesprekken tegen de onderzoeker verteld hebben. Het gaat om ouders die op de een of andere manier bij de OWS betrokken zijn⁹.

Paragraaf 4.7 geeft een kort overzicht van de eerste resultaten van OWS-InterAcker. In paragraaf 4.8 tenslotte staan enige conclusies over het betreffende OWS-project.

4.2 Beschrijving van 't Acker en Zellersacker

Bij de onderstaande schets is gebruik gemaakt van bevolkingsgegevens, het Wijkonderzoek 1998 en de Sociale Atlas 1998.

Bevolking

In 't Acker wonen circa 5.800 mensen, waaronder relatief veel jongeren beneden de 15 jaar en weinig ouderen. Tabel 7 laat zien dat 23% van de bewoners van 't Acker jonger dan 15 jaar is (tegenover 16% van de Nijmeegse bevolking) en dat slechts 2% 65 jaar of ouder is (tegenover 13% van de Nijmeegse bevolking).

Tabel 7: vergelijking tussen 't Acker en Nijmegen voor leeftijdsverdeling

	't Acker	Nijmegen
0-14 jaar	23%	16%
15-24 jaar	15%	15%
25-49 jaar	48%	41%
50-64 jaar	11%	16%
65 jaar en ouder	2%	13%

⁸ Gesproken is met de beide coördinatoren: de directeur van De Lindenhoeve (Annette van Beurden) en de filiaalhouder Tandem-Lindenholt (Willy Termeer).

⁹ Geprobeerd is om ook niet betrokken ouders om de tafel te krijgen, maar dat is niet gelukt. De locatiecoördinatoren hebben zowel schriftelijk als mondeling wel- en niet-betrokken ouders benaderd. Diverse ouders hebben op het laatste moment afgezegd.

Uit Tabel 8 blijkt dat bijna 30% van de bewoners van 't Acker allochtoon is. Circa twee derde daarvan komt uit niet-rijke landen. Het aandeel allochtonen uit niet-rijke landen in 't Acker ligt nu op 21% (ten opzichte van 16% in 1995).

Bij de leeftijdscategorie 0 t/m 14 jaar is het aandeel allochtonen uit niet-rijke landen iets hoger (23%).

Tabel 8: vergelijking tussen 't Acker en Nijmegen voor etniciteit

	0-14 jaar		alle inwoners	
	't Acker	Nijmegen	't Acker	Nijmegen
Nederland	72%	71%	71%	76%
Suriname	2%	1%	3%	1%
Antillen/Aruba	3%	2%	3%	1%
Turkije	2%	6%	2%	3%
Marokko	3%	4%	3%	2%
overige niet-rijke landen	13%	11%	11%	7%
overige rijke landen	4%	4%	8%	9%

In vergelijking met heel Nijmegen wonen er in 't Acker verhoudingsgewijs veel allochtonen, met name veel Surinamers en Antillianen.

Sociaal-maatschappelijke situatie

Ten opzichte van het gemiddelde beeld voor de Nijmeegse wijken scoort 't Acker op een aantal punten relatief ongunstig. De gehechtheid aan de buurt is er relatief laag, evenals de score voor de sociale kwaliteit van de buurt¹⁰. In de wijk vindt relatief veel vandalisme plaats. Het aandeel NIM-cliënten is er naar verhouding hoog. Verder wonen er in 't Acker verhoudingsgewijs veel eenoudergezinnen.

Het leefklimaat is er over het geheel genomen rustig, met Zellersacker als belangrijkste uitzondering (zie hieronder bij "De aanpakwijk Zellersacker").

Fysieke structuur

In de wijk wisselen koop- en huurwoningen - en daarmee de gebiedjes met minder en meer problemen - elkaar af. De bewoners hebben relatief veel klachten over de woonomgeving (vervuiling, onderhoud openbare ruimte).

De Ackerwijken kunnen, beter dan de Kampwijken, gebruik maken van het jongeren centrum Sprokkelenburg, en van het wijkcentrum en het winkelcentrum, beide gelegen in Leuvensbroek.

De aanpakwijk Zellersacker

In het Wijkonderzoek 1998 wordt een deel van 't Acker, namelijk Zellersacker, ingedeeld bij de Nijmeegse aanpakwijken. In deze buurt staan de beide basisscholen, die samen met partnerinstellingen OWS-InterAcker vormen.

Zellersacker is vooral vanwege sociaal-maatschappelijke problemen als aanpakwijk aangewezen. De gemengde bevolkingssamenstelling, met relatief veel allochtone bewoners, geeft aanleiding tot eigen woonculturen en problemen. Van de bewoners in Zellersacker is 42% allochtoon ten opzichte van 29% voor heel 't Acker. Overigens zijn er ook andere gebieden binnen 't Acker met een meer gemengde bevolkingssamenstelling, namelijk delen van Heeskesacker en Horstacker.

¹⁰ De schaal "sociale kwaliteit" is gebaseerd op aan wijkbewoners voorgelegde stellingen over hoe mensen in de buurt met elkaar omgaan.

In het wijkonderzoek 1998 wordt gesproken van sociaal-maatschappelijke problemen, problemen binnen huishoudens ("achter de voordeur"), overlast en jongerenproblemen. Ook op het gebied van veiligheid en verloedering scoort de buurt relatief ongunstig. Het Wijkonderzoek 1998 spreekt van een achteruitgang van de wijk sinds 1996.

4.3 Beschrijving van de scholen in Zellersacker

De wijk 't Acker heeft twee basisscholen, die bij elkaar liggen in de aanpakwijk Zellersacker: De Bloemberg (circa 220 leerlingen) en De Lindenhoeve (circa 240 leerlingen).

Tabel 9: kenmerken van leerlingen op De Bloemberg en De Lindenhoeve (voor schooljaar 2000/2001)

	De Bloemberg	De Lindenhoeve	alle basisscholen in Nijmegen
% gewichtsléerlingen	50%	34%	31%
% allochtonen onder de leerlingen	29%	13%	17%
% leerlingen uit:			
▪ eigen wijk	62%	63%	56%
▪ rest van stadsdeel	33%	36%	23%
▪ andere stadsdelen	5%	1%	18%
▪ andere gemeenten	0%	0%	3%

Tabel 9 laat zien dat er op De Bloemberg een hoger aandeel gewichtsléerlingen zit dan op de Lindenhoeve (50 resp. 34%). Datzelfde geldt voor het aandeel allochtone leerlingen (29 resp. 13%).

Voor beide scholen geldt dat ruim 60% van de leerlingen uit 't Acker komt.

In 't Acker wonen circa 615 basisscholieren. Daarvan zit 46% op De Bloemberg of De Lindenhoeve; ruim de helft van de basisscholieren in 't Acker gaat dus buiten de wijk naar school. In vergelijking met alle Nijmeegse basisscholieren - 45% gaat buiten de eigen wijk naar school - is dat een hoog aandeel.

Van alle *allochtone* basisscholieren in 't Acker zit 58% op De Klumpert of De Vossenburcht. Voor de *autochtone* basisscholieren ligt dat percentage lager (43%).

4.4 Opbouw OWS-Interacker

Samen met De Klumpert in Hatert en Het Octaaf in Neerbosch-Oost werden de twee bij elkaar liggende basisscholen in Zellersacker - De Bloemberg en De Lindenhoeve - in juni 1998 aangewezen als derde pilot-OWS-project. Ongeveer 2 jaar later vindt de officiële opening van OWS-InterAcker plaats. De Open Wijk School is gevestigd in een apart gebouw bij de beide basisscholen, waar ook Tandem, KION, de politie, speelgoeduitleen de Biblebontse Berg en het speel-GOED-project zitten.

Hoe ziet het locatieteam in Zellersacker eruit?

In het eerste jaar van OWS-InterAcker is er een soort kerngroep van instellingen ontstaan: de scholen, Tandem, NIM, GGD, KION, Speel-GOED, de Wijkpost, De Lindenberg en Stichting Speelhuis zijn in principe altijd op het locatieoverleg aanwezig. Van de scholen heeft De Lindenhoeve tot dusver een meer actieve rol gespeeld dan De Bloemberg. Dat heeft o.a. te maken met het feit dat de directeur van de Lindenhoeve één van de locatiecoördinatoren is. De Bloemberg wil haar betrokkenheid bij OWS-

interAcker gaan vergroten. Wanneer de school financiën zou krijgen om enkele uren per week te kunnen besteden aan de communicatie over het OWS-project, zou dat een belangrijke prikkel kunnen zijn.

Andere instellingen vormen een schil om de kerngroep heen. Zij nemen ad hoc aan de vergaderingen deel (bijvoorbeeld TCCN, SOLID, Politie, ROC).

Als partner in OWS-InterAcker heeft de politie in het Open Wijk School-gebouw twee ruimtes ingericht, met daarin computers die de mogelijkheid bieden om ter plekke aangifte te doen. Door een frequente aanwezigheid zouden politiemensen meer vertrouwde figuren in de wijk moeten worden. Vanwege dringende zaken elders is de politie echter maar zelden aanwezig geweest. De ouders en locatiecoördinatoren ervaren dit als een probleem. De ouders geven aan dat het vertrouwen in de politie in de wijk niet hoog is: ze zien veel overlast van jongeren (geluidsoverlast, bedreiging, criminaliteit, drugsgebruik en -handel), die door de politie niet hard genoeg wordt aangepakt¹¹, de politie reageert traag of helemaal niet op meldingen uit de wijk en ze laten zich sowieso te weinig op straat zien. Heel wat mensen hebben geen zin meer om hun klachten te melden. De komst van een soort politiepost in OWS-InterAcker had bij de wijkbewoners bepaalde verwachtingen geschapen, maar het vergeefs naar OWS-InterAcker gaan om daar zaken aan de politie te melden werkt frustrerend. Ook in de toekomst kan de politie geen frequente bezetting garanderen. Daarom zijn er nieuwe afspraken gemaakt over de oproepbaarheid en aanwezigheid van de politie in de wijk. De door de politie ingerichte ruimtes zullen voortaan multifunctioneel worden ingezet.

De locatiecoördinatoren geven aan dat ook andere ruimtes in het OWS-gebouw beter benut zouden kunnen worden. De speelgoeduitleen (De Bibelebontse Berg) kampt met een tekort aan vrijwilligers en loopt niet goed. Ouders klagen erover dat het speelgoed vaak kapot is. Afhankelijk van wat de vrijwilligers en ouders willen, zou de ruimte van de speelgoeduitleen ingericht kunnen gaan worden als een Ouder-Kind-Centrum.

Gezien de beperkte toeloop naar "de Winkel" - een vraagbaak en een voorpost voor de gemeente Nijmegen - zou ook die ruimte beter benut kunnen worden, zonder daarbij de functie van "de Winkel" te verliezen. "De Winkel" is een samenwerkingsproject van Tandem en de Wijkpost (de gemeente).

Voor sommige voorzieningen is het schaalniveau van een wijk net iets te klein gebleken, zoals bijvoorbeeld voor spreekuren van Unitas.

4.4.1 Doelstellingen

Binnen de hoofddoelstellingen van de OWS-ontwikkeling - het vergroten van de ontwikkelingskansen van ouders en kinderen en het versterken van de sociale structuur van de wijk - formuleert InterAcker in haar werkplan *operationele doelstellingen*. Voor 2001-2002 zijn dat weer andere dan of variaties op de doelstellingen voor 2000-2001.

¹¹ Met betrekking tot de jongerenoverlast wijzen de ouders niet alleen op het uitblijven van harde actie door de politie, maar ook op ouders in de wijk, die hun kinderen op straat laten spelen om er zelf geen last van te hebben. Verder is er volgens de ouders een dringend tekort aan tienvoorzieningen in de wijk. Voor de kinderen is er in en bij de school steeds meer te doen, maar na de basisschool vallen de kinderen in een gat.

De operationele doelstellingen worden als het ware jaarlijks aangepast aan actuele situaties en behoeftes.

De doelstellingen laten zien dat InterAcker zich niet alleen op kinderen maar ook op tieners wil richten (aandacht voor sociale vaardigheden bij zowel kinderen als tieners; opvoedingsondersteuning voor ouders van kinderen van 0 tot 16 jaar; afstemming van hulp en zorg voor kinderen van 2 tot 16 jaar; buitenschoolse opvang/activiteiten voor kinderen en tieners). Ook blijkt uit de doelstellingen dat InterAcker zowel ouderparticipatie als bewonersparticipatie verder probeert te bevorderen (betrokkenheid ouders en bewoners vergroten; uitbouwen van activiteiten voor ouders en bewoners; werken aan de ontwikkelingskansen van ouders, maar ook werken aan een verbetering van de leefbaarheid in de wijk).

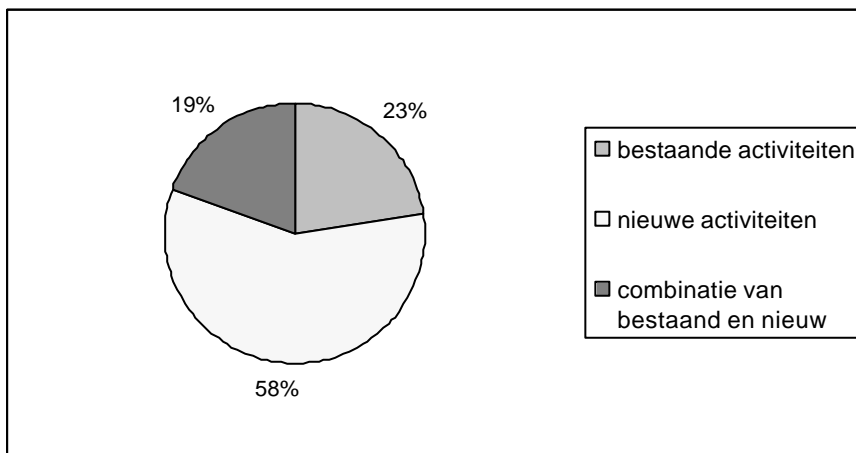
In 2000-2001 zijn er de nodige activiteiten voor kinderen opgezet. Voor 2001-2002 streeft men naar een uitbreiding daarvan tot een samenhangend pakket van activiteiten tijdens en na school voor peuters, kinderen en tieners.

4.4.2 Opbouw activiteitenaanbod

De netwerkontwikkeling heeft ertoe geleid dat in de periode november 2000-november 2001 31 verschillende OWS-activiteiten hebben plaatsgevonden. Daarbij zijn de dagelijkse school- en kinderopvangactiviteiten niet meegerekend.

De meeste activiteiten zijn nieuw (18 activiteiten). Daarnaast zijn er 6 activiteiten die buiten OWS-verband nog niet in deze vorm bestonden (combinatie van bestaand en nieuw). De overige 7 activiteiten bestonden voorheen ook al.

Figuur 5: verdeling van OWS-Interacker-activiteiten naar bestaand en nieuw

Voor circa driekwart van de activiteiten geldt dat er 2 of meer instellingen bij betrokken zijn. Bij 4 activiteiten zijn minimaal 3 instellingen betrokken.

Vooraf de scholen, Tandem en De Lindenberg zijn bij veel activiteiten als uitvoerder betrokken.

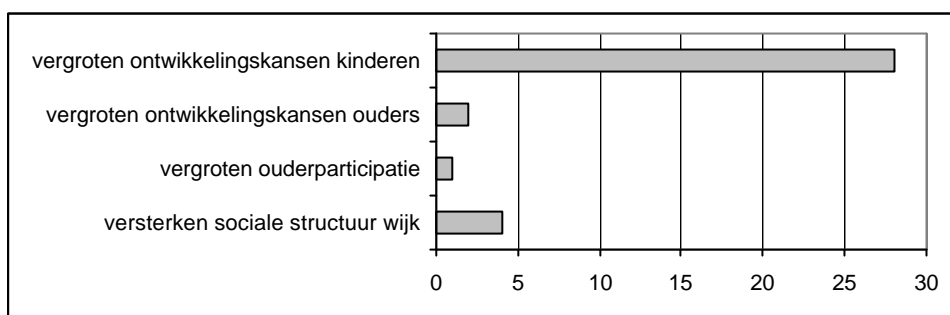
Voor 15 activiteiten hebben de locatiecoördinatoren uitvoeringsknelpunten opgeschreven. Vaker genoemde knelpunten zijn: een lage deelname aan de activiteit, een gebrek aan vrijwilligers/ouders en budgettaire problemen (bijvoorbeeld te weinig

activiteitenbudget om meer TCCN-cursussen te betalen, terwijl de animo daarvoor groot is).

4.4.3 Samenstelling activiteiten aanbod

Opmerking vooraf: OWS-Interacker heeft in de periode november 2000-november 2001 31 activiteiten geboden. Het optellen van het aantal activiteiten in de figuren en tabellen in deze paragraaf, levert echter aantallen boven de 31 op. De reden daarvan is steeds dat een deel van de activiteiten onder meer dan één categorie valt.

Figuur 6: verdeling activiteiten naar hoofddoelstelling

Veruit de meeste activiteiten, zie tot dusver op OWS-InterAcker plaatsvinden, zijn gericht op het vergroten van de ontwikkelingskansen van kinderen.

Voor de komende periode wil OWS-InterAcker zich ook duidelijker gaan richten op tieners en volwassenen (zowel ouders van schoolkinderen als andere wijkbewoners).

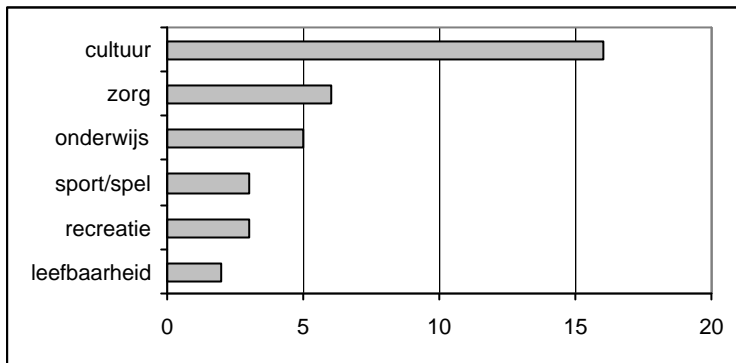
Tabel 10: verdeling activiteiten naar doelgroep

doelgroep:	aantal activiteiten gericht op doelgroep
peuters, kleuters (tot 4 jaar)	3
kinderen (4-12 jaar)	23
tieners (13-14 jaar)	3
ouders	5
allochtone ouders	1
wijkbewoners	2

De meeste activiteiten zijn gericht op basisschoolkinderen.

Met betrekking tot de activiteiten voor de basisscholieren vraagt een deel van de ouders zich af in hoeverre de OWS een extra bijdrage kan leveren aan begeleiding van kinderen met leer- en/of gedragsproblemen, bovenop de zaken die daarvoor al op de basisscholen geregeld zijn.

Figuur 7: verdeling activiteiten naar beleidsterrein

Kijken we naar de verdeling van de activiteiten naar beleidsterrein, dan springt “cultuur” eruit. Het gaat onder meer om 10 verschillende vormen van kunsteducatie (o.a. theater, muzikdans, beeldende vormgeving en “de klankfabriek”), die onderdeel uitmaken van een uitgebreid kunsteducatieprogramma van De Lindenberg. Voorheen waren de kinderen voor kunstzinnige vorming veelal aangewezen op cursussen van De Lindenberg in het centrum van Nijmegen.

Tabel 11: verdeling activiteiten naar activiteitengebied

activiteitengebied:	aantal activiteiten
vergroten creativiteit	14
sociale ontwikkeling	8
ontspanning	7
problemen oplossen	3
opvoedingsondersteuning	2
informatieverstrekking	2
overige	5

Aansluitend bij het grote aanbod aan cultuuractiviteiten, zijn veel activiteiten gericht op het vergroten van de creativiteit. Daarnaast zijn er veel activiteiten bedoeld voor sociale ontwikkeling en ontspanning.

Met het streven om de participatie van ouders en wijkbewoners rondom OWS-InterAcker te vergroten, zal het activiteitenaanbod in de toekomst meer divers worden.

Bij het verder uitbouwen van het activiteitenaanbod lopen de *coördinatoren* tegen de volgende problemen aan:

- Het is de bedoeling dat OWS-activiteiten betaald worden uit bestaande budgetten van instellingen (herallocatie van middelen naar OWS-activiteiten). Het omschakelingsproces bij instellingen gaat echter niet snel. In de wetenschap dat er in Nijmegen veel OWS-projecten moeten gaan draaien, zien de coördinatoren dat als een belangrijk zorgpunt.
- Voor sommige instellingen blijkt het lastig om meer decentraal te gaan werken, terwijl er vanuit OWS-InterAcker een aantal duidelijke wensen ligt: NT2-cursussen door het ROC, een grotere betrokkenheid van de jeugdhulpverlening en een

bibliotheekvoorziening. Deels heeft dat te maken met verschillen tussen instellingen als het gaat om de mate waarin men open staat voor het OWS-concept en voor het ontwikkelen van een wijkgericht aanbod.

- Ieder OWS-project heeft een beperkt activiteitenbudget van 5000 gulden per jaar. Dat is te weinig om bepaalde activiteiten, zoals de TCCN-cursussen, op gang te houden.
- Omdat eredivisiebasketbalclub Eiffel Towers in de sporthal in Lindenholt zit, is het aantal gebruiksmogelijkheden van de hal voor de basisscholen beperkt (zaal op beperkt aantal tijdstippen beschikbaar; met de nieuwe vloer moet heel voorzichtig worden omgegaan; er zijn apparaten weggehaald; de zaal mag niet meer voor grotere niet-sportactiviteiten gebruikt worden). Dat maakt het lastig om buitenschoolse sportactiviteiten te organiseren, terwijl men sporten als een belangrijk middel ziet om kinderen iets mee te geven. Omdat er ook binnen de scholen en in het OWS-gebouw geen grote ruimtes zijn, mist men een ruimte in de omgeving, waar grotere bijeenkomsten en activiteiten georganiseerd kunnen worden.

4.4.4 *Deelname aan activiteiten*

Aan de locatiecoördinatoren is gevraagd om de deelname aan de verschillende OWS-activiteiten te noteren. Lang niet altijd bleken exacte getallen voorhanden. De bedoeling van deze paragraaf is dan ook niet om exacte deelnamegetallen te presenteren. Wel willen we globaal laten zien hoeveel OWS-activiteiten er wekelijks plaatsvinden, hoeveel personen er wekelijks aan die activiteiten deelnemen en waar zwaartepunten in aanbod en deelname zitten.

De overlap in de deelname is niet bekend: we weten niet om hoeveel *verschillende* deelnemers het gaat. Daarvoor zou een meer precieze registratie nodig zijn, waarbij met privacygevoelige gegevens gewerkt zou moeten worden¹².

Overigens hebben de locatiecoördinatoren zich voorgenomen om de deelname beter te gaan bijhouden door betrokken instellingen vaker om overzichten daarvan te vragen.

In de periode november 2000-november 2001 vonden er in het kader van OWS-activiteiten gemiddeld circa 22 bijeenkomsten per week plaats. Daarbij hoort een wekelijks gemiddeld aantal deelnemers van circa 260.

Tabel 12 geeft voor de belangrijke activiteitengebieden een overzicht van de deelname in het afgelopen jaar. Let wel: er zitten dubbeltellingen in omdat activiteiten vaak op meer zaken gericht zijn (bijvoorbeeld activiteiten voor het vergroten van de creativiteit en tevens voor de ontspanning).

¹² Op dit moment wordt er niet gewerkt met deelnamelijsten, waarop namen en adressen worden bijgehouden. Dergelijke gegevens zijn nodig als je de overlap in de deelname wilt vaststellen (als je wilt weten hoeveel verschillende personen er met de activiteiten bereikt worden). Met het oog op de privacy van de kinderen, ouders en wijkbewoners, is het de vraag of het mogelijk en haalbaar is om dat eventueel wel te gaan doen.

Tabel 12: aantal bijeenkomsten en deelnemers/bezoekers per activiteitengebied (gemiddeld per week)

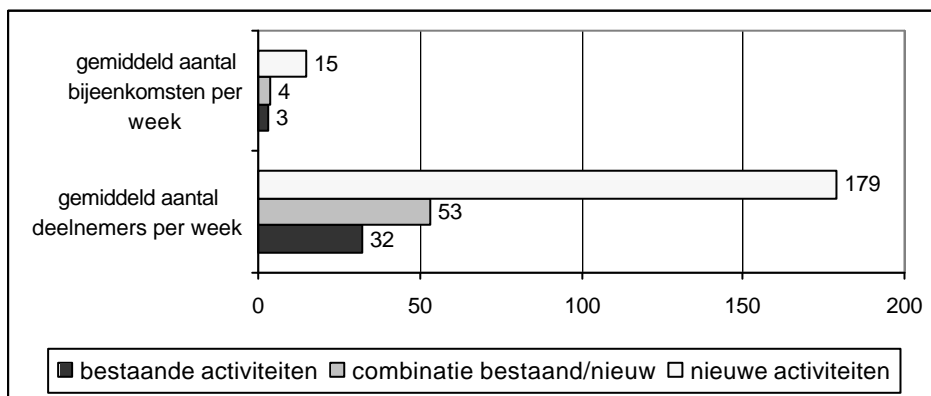
	gemiddeld aantal bijeenkomsten per week	gemiddeld aantal deelnemers/bezoekers per week
vergroten creativiteit	8*	148*
sociale ontwikkeling	9	134
ontspanning	11	138

* Aantal zal in de loop van 2002 toenemen; programma van De Lindenberg is nog maar kort geleden gestart (september 2001).

Volgens de locatiecoördinatoren is de deelname aan drie activiteiten in schooljaar 2000/2001 duidelijk gegroeid: "de Winkel", de bewonerscommissie en de kleuter- en kinderclub.

Voor drie activiteiten constateert men een sterk afnemende belangstelling: de Grabbelton (kinderen bieden zelf gemaakte dingen en speelgoed te koop aan), de voorlichting aan ouders over de schoolkeuze en het voortraject voor de NT2-cursus (Nederlands als tweede taal). Dat laatste heeft niet met een gebrek aan behoefte aan Nederlandse taal te maken. Volgens de coördinatoren is die behoefte juist heel groot. Tot dusver kan het ROC echter geen NT2 in de wijken bieden. Voor ouders met kinderen is het een probleem dat men deze cursus alleen maar ver van huis kan volgen. Daardoor is de animo voor deelname aan een voortraject NT2 laag.

Figuur 8: wekelijks aantal activiteiten en deelnemers/bezoekers voor nieuwe en bestaande activiteiten

Figuur 8 laat zien dat het grootste deel van de bijeenkomsten rondom OWS-InterAcker in het kader van nieuwe activiteiten plaatsvindt (oftewel activiteiten die buiten OWS-verband nog niet in die vorm bestonden). Per week trekken deze bijeenkomsten gemiddeld circa 180 deelnemers/bezoekers.

Volgens de ouders is er bij de kinderen vaak veel belangstelling om aan de geboden activiteiten deel te nemen. Daarbij valt het hen op dat kinderen, die buiten de wijk op

school zitten, niet op de hoogte zijn van wat er allemaal bij OWS-InterAcker georganiseerd wordt.

De ouders *zelf* komen vooral op leuke activiteiten af, is de indruk. Als het om meer serieuze bijeenkomsten gaat - bijvoorbeeld het praten over de aanpak van wijkproblemen - is de opkomst niet groot. Dat is niet alleen een kwestie van onwil, maar ook van een gebrek aan vertrouwen. Men gelooft niet dat er iets gedaan wordt met de aangekaarte problemen. De ouders geven aan dat er in het verleden al vaak klachten geuit zijn, waar in hun ogen weinig of niets aan gedaan is.

4.4.5 *Verbreiding schooldag*

Tot dusver vonden de meeste OWS-activiteiten in schooltijd plaats. Maar ook was er in het afgelopen jaar al een aantal naschoolse activiteiten voor kinderen. Gemiddeld vonden er 7 naschoolse activiteiten per week plaats (gemiddeld 110 deelnemers per week).

Voor de toekomst willen de coördinatoren een groter aanbod naschoolse activiteiten creëren. Problemen daarbij zijn dat instellingen op tijdstippen later in de middag minder menskracht kunnen inzetten en dat er geen beheerder voor zaken buiten schooltijd is (voor regelen verhuur, afsluiten gebouw, controle op hoe de ruimtes gebruikt worden e.d.).

De ouders voelen zich in eerste plaats zelf verantwoordelijk voor wat hun kinderen na schooltijd doen, maar de hulp van de OWS daarbij is zeer welkom. Met het nieuwe aanbod van naschoolse activiteiten levert de OWS een welkome bijdrage aan een goede invulling van de vrije tijd. Naschoolse activiteiten bieden een tegenwicht aan slechte invloeden uit de wijk, zoals kinderen en jongeren op straat die andere kinderen slechte gewoontes aanleren.

Ouders denken dat de combinatie van leuke en tegelijk leerzame buitenschoolse activiteiten goed werkt. En het is dicht bij huis, wat meer mogelijkheden biedt om hun kinderen mee te laten doen (i.v.m. brengen en halen van kinderen).

4.4.6 *Ouderparticipatie*

Ouders kunnen op verschillende manier betrokken zijn bij de Open Wijk School: als doelgroep, als opvoeders van de kinderen, als partner in de OWS-ontwikkeling en als uitvoerders van activiteiten. Zowel aan de ouders als aan de locatiecoördinatoren is gevraagd naar veranderingen in de ouderparticipatie onder invloed van de OWS-opbouw.

In de gesprekken met groepen *ouders* zijn hierover de volgende opmerkingen gemaakt:

- De betrokkenheid van de ouders lijkt nu iets groter dan voorheen. Het gaat dan vooral om betrokkenheid in de zin van het deelnemen aan voor de ouders georganiseerde activiteiten (bijvoorbeeld de gespreksochtenden o.a. over het omgaan met kinderen in de pubertijd). Er zijn nu meer activiteiten voor de ouders dan eerst.
- Het ontmoeten van andere ouders ervaart men als belangrijk en positief. Wel zeggen de ouders steeds dezelfde gezichten tegen te komen. Dat geldt zowel voor de ouderbijeenkomsten als voor het uitvoeren van taken op school. Men heeft de indruk dat de ouders, die veel baat bij de bijeenkomsten voor de ouders zouden kunnen hebben, veel te weinig komen. Volgens een deel van de ouders moet OWS-

InterAcker zich de komende tijd daarom vooral richten op het vergroten van de participatie van ouders met schoolkinderen en minder op de participatie van andere wijkbewoners.

- Het vergroten van de ouderparticipatie is geen gemakkelijke opgave. Daarvoor heeft men de volgende verklaringen. In het algemeen hebben de bewoners geen sterke binding met de wijk: veel mensen groeten elkaar niet en men weet weinig van elkaar. Men ziet veel ouders in de wijk die zich niet met school en zaken daaromheen willen bemoeien en die daar ook niet op aangesproken wensen te worden. Verder zijn de allochtone ouders vanuit hun eigen cultuur relatief onbekend met een open en toegankelijke school, waar gehecht wordt aan ouderinvloed. Veel allochtone ouders weten niet goed hoe met het verschijnsel OWS om te gaan.
- Geconstateerd wordt dat de Lindenhoeve-kinderen en hun ouders meer geneigd zijn om aan OWS-activiteiten deel te nemen dan die op De Bloemberg.
- Het is een goede zaak ouders bij de uitvoering van allerlei activiteiten te betrekken, maar er moet zeker ook voldoende professionele menskracht vanuit de instellingen zijn.
- Als het gaat om pure schoolactiviteiten vragen enkele ouders zich af in hoeverre ouders zich als mede-uitvoerder moeten opwerpen. De kinderen willen hun ouders niet te vaak bij schoolactiviteiten zien, zo redeneren zij.
- De ouders zijn van mening dat de OWS-medewerkers hen serieus nemen.

Ook de *locatiecoördinatoren* hebben het een en ander over de ouderparticipatie opgemerkt:

- Het vergroten van de ouderbetrokkenheid is een lastige opgave. De wijk heeft weinig geschiedenis. Er is weinig "wijgevoel" in de wijk. Veel mensen zijn op zichzelf of op een kleine kring gericht.
- De praktijk heeft geleerd dat een algemene, schriftelijke benadering van ouders bijna niets oplevert. Je moet de mensen persoonlijk benaderen aan de hand van concrete activiteitenlijsten. Daarbij moet je de mensen niet voor langere termijnen vragen. Door een meer individuele benadering lukt het de laatste tijd beter om ouders te activeren. Via de nu betrokken ouders hoopt men in de komende periode geleidelijk weer nieuwe ouders te werven. Zo kan de ouderparticipatie in kleine stappen worden uitgebouwd.
- Behalve activiteiten rondom de OWS kunnen ook initiatieven om de leefbaarheid in de wijk te verbeteren als bindmiddel dienen. Het gaat niet alleen om betrokkenheid van ouders van schoolkinderen, maar ook om betrokkenheid van wijkbewoners.
- In Zellersacker (en ook andere delen van Lindenholt) hebben de bewoners niet veel vertrouwen in instellingen. De concrete plannen voor het afsluiten van een convenant door bewonersorganisaties, de gemeente en diverse instellingen moet hier verandering in brengen. Met het convenant worden afspraken vastgelegd over hoe de gemeente, woningstichting Talis, de bewonersgroep Zellersacker, de milieupolitie, Tandem en anderen gaan interveniëren om de leefbaarheid in deze buurt te verbeteren. Als het convenant werkt, kan dat een positief effect hebben op de bewonersparticipatie.
- Het is nodig dat de bij de OWS betrokken instellingen meer vraaggericht gaan werken. Ook dat kan positief doorwerken op de ouderparticipatie.

4.5 Wat gaat goed, wat kan beter

Zowel aan de ouders als aan de locatiecoördinatoren is gevraagd wat er goed gaat en wat er beter kan in de OWS-opbouw.

De *ouders* zijn van mening dat OWS-InterAcker op de goede weg is. De nieuwe activiteiten voor de kinderen zijn heel welkom. De animo om eraan mee te doen is vaak groot. Verder zijn er enkele boeiende activiteiten voor de ouders bijgekomen (zoals de gespreksochtenden) en is de ouderparticipatie iets toegenomen. Aanvankelijk wist men niet wat met "Open Wijk School" bedoeld werd en had de term bij een deel van de ouders zelfs een wat negatieve klank. Nu zijn de betrokken ouders enthousiast. Wel is goed merkbaar dat het project nog maar aan het begin staat. Men ziet nog te veel dezelfde gezichten. De indruk bestaat dat de ouders, die het meest baat hebben bij OWS-activiteiten, zich veelal niet laten zien. Ook de deelname van allochtone ouders blijft nog achter, o.a. omdat zij minder gewend zijn aan een open, toegankelijke school, waar gehecht wordt aan de inbreng van ouders. Verder is er nog onvoldoende continuïteit in het activiteitenaanbod en is een aantal onderdelen van de OWS nog niet goed van de grond gekomen (zoals de politiepost en de speelgoeduitleen).

Het is de ouders niet goed duidelijk voor welk gebied OWS-InterAcker opereert. Zij zien het vooral als een voorziening voor de buurten in de directe omgeving van de beide basisscholen.

De *ouders* komen met de volgende verbetervoorstellen:

- Probeer de niet betrokken autochtone en allochtone ouders meer individueel te benaderen met behulp van slutelfiguren uit hun eigen kring.
- Een goed manier om allochtonen met de OWS in aanraking te laten komen is via Nederlandse taallessen. Het is goed als hun kinderen van jongs af aan Nederlands horen. Taallessen kunnen fungeren als opstap voor deelname andere activiteiten.
- Nu worden er ontmoetingsbijeenkomsten speciaal voor allochtonen georganiseerd (koffieochtenden voor allochtonen vrouwen). Ook in het dagelijkse leven hebben de allochtonen vooral contacten met verwanten. Daarom zouden de ontmoetingsbijeenkomsten binnen de OWS meer gericht moeten zijn op ontmoeting tussen verschillende culturen, op het leren kennen van elkaars achtergrond en levensstijl. Dat zou kunnen leiden tot gezamenlijke inspanningen voor de wijk. Nu zijn zowel autochtone als allochtone bewoners niet erg actief voor de buurt.
- Over de inhoud van de OWS lopen de meningen uiteen. Een deel van de ouders zou een breder OWS willen zien, met bijvoorbeeld wijkvoorzieningen als logopedie, maatschappelijke werk en een kleine bibliotheek. Anderen zien voor de OWS een meer afgebakende functie (bieden van activiteiten voor ouders en kinderen in de buurten, die dichtbij de school liggen) en wijzen op het belang van het op peil houden van andere voorzieningsplaatsen in de woonomgeving (zoals de winkelcentra in Lindenholt, het wijkcentrum in Leuvenbroek en jongerencentrum De Sprokkelenburg in Horstacker).
- De OWS zou een grotere rol kunnen spelen als het gaat om begeleiding van kinderen met leer- of gedragsproblemen. Men denkt aan nieuwe initiatieven bovenop zaken die de school biedt, bijvoorbeeld aan bijles en huiswerkbegeleiding na schooltijd, zowel voor basisschoolleerlingen als voor middelbare scholieren. Ouders zou gevraagd moeten worden om daarbij te mee te helpen.

- De nadruk binnen de OWS ligt op activiteiten voor de basisschoolkinderen, maar het zijn vooral de jonge basisschoolverlaters waarvoor er in de wijk weinig te doen is. Vanaf de 12 jaar valt de jeugd in een gat. De OWS zou er eigenlijk ook voor deze groep moeten zijn, wat niet wegneemt dat er ook behoefte is aan andere zaken voor de jeugd: goede speelplekken die ook goed onderhouden worden, activiteiten voor de jeugd op andere plekken in de wijk (jongerencentrum, wijkcentrum).
- Op papier wordt er de nodige informatie over de OWS-activiteiten verstrekt (nieuwsbrieven, stencils e.d.). Het is echter de vraag of mensen dat voldoende lezen. Het lijkt zinvol om meer aandacht te geven aan andere PR-manieren, zoals borden bij de schooluitgang, prikboards op strategische plekken, artikelen in de wijkkrant of in De Brug, het neerleggen van informatie bij de bibliotheek, het wijkgebouw of sportclubs.
De informatiestroom is nu te veel gericht op de kinderen op De Bloemberg en De Lindenhoeve (en hun ouders), terwijl de ouders OWS-InterAcker zien als een voorziening voor *alle* kinderen en ouders in de omgeving van de school. Ruim de helft van de basisscholieren in 't Acker zit op scholen buiten de wijk, maar in de wijk hebben de kinderen die dicht bij elkaar wonen met elkaar te maken, ongeacht waar ze op school zitten.
- Probeer in de afspraken met betrokken instellingen te komen tot een meer regelmatig en continu aanbod van activiteiten. Nu geldt voor verschillende activiteiten dat er een aantal bijeenkomsten plaatsvindt en dan weer een tijd niets. Ook ontstaan er wel eens problemen door het wegvallen van menskracht, zoals bij de knutselclub waar een leider en twee stagiaires vertrokken zijn.
- Niet alleen het aanbod, maar ook de organisatie van de activiteiten kan verbeterd worden. Nu komt het te vaak voor dat de belangstelling voor activiteiten inzakt, bijvoorbeeld vanwege een gebrek aan professionele en vrijwillige uitvoerders of omdat de activiteit niet goed is opgezet.
- Er is behoefte aan computercursussen en een computerlokaal voor kinderen, jongeren en volwassen wijkbewoners.

De *locatiecoördinatoren* geven een gemengd beeld van de ontwikkeling tot nu toe. Enerzijds zijn er duidelijke pluspunten, zoals het gegroeide activiteitenaanbod voor de kinderen en de grote belangstelling daarvoor. Verder is de ouderbetrokkenheid voorzichtig aan het groeien. Maar ze zien ook zaken die nog niet goed lopen, waaronder de volgende: ruimtes in het OWS-gebouw worden onderbenut, de politie kan niet frequent aanwezig zijn, er zijn nog te weinig actieve ouders en wijkbewoners en de OWS fungeert nog onvoldoende als een laagdrempelige ontmoetingsplek. Verder moet de rol van de OWS in de opvoedingsondersteuning, in het meegeven van normen en waarden, in het bieden van structuur en in het aanpakken van jongerenoverlast nog verder uitgebouwd worden.

De geconstateerde minpunten hebben tot allerlei verbeterideeën geleid, die deels al in het werkplan 2001-2002 terug te vinden zijn:

- Het geschikt maken van onderbenutte ruimtes voor multifunctioneel gebruik. Achteraf gezien vinden de coördinatoren dat het toewijzen aan instellingen van ruimtes binnen het OWS-gebouw een minder gelukkige keuze. In de voorbereidingsfase tot de opening van OWS-InterAcker had meer nadruk moeten liggen op mogelijkheden voor multifunctioneel gebruik van de ruimtes.
- Het in nauwe samenspraak met (nieuwe) vrijwilligers ombouwen van de speelgoeduitleen tot een Ouder-Kind-Centrum.

- Graag zouden de coördinatoren ook een zogenaamd digitaal trapveld in het gebouw willen, waar jeugdigen en volwassenen uit de wijk hun computervaardigheden kunnen vergroten.
- Door het creëren van de genoemde extra gebruiksmogelijkheden van het OWS-gebouw, hopen de coördinatoren dat het gebouw meer dan tot nu toe het geval is als een laagdrempelige ontmoetings- en activiteitenplaats gaat leven.
- In het kader van het aanpakken van opvoedingsproblemen en jongerenoverlast, vinden de coördinatoren de ontwikkeling van een pedagogisch concept belangrijk. Het gaat dan om wat de OWS wil uitstralen en overbrengen met betrekking tot normen, waarden en gedragsregels. Men wil meer dan alleen een veilige omgeving bieden. Behalve op kinderen wil men zich in dit verband ook op tieners gaan richten (activiteiten voor tieners opzetten, uitbreiding van themagerichte bijeenkomsten voor ouders van tieners, realisatie van een jeugdhulpverleningsnetwerk voor jongeren van 10 tot 16 jaar).
- Voor het werven van nieuwe vrijwilligers zal men doorgaan op de ingeslagen weg van een meer persoonlijke benadering. Zo probeert men op straatniveau nieuwe mensen te vinden om te werken aan wijkbewonersbelangen.
- Men wil methodieken bedenken om meer vraaggericht te kunnen werken.

De stedelijke aansturing via de regiegroep, projectgroep en projectmanager vindt men niet erg helder. Zo heeft men weinig zicht op wat de regiegroep doet en weet men ook niet precies wat de rol van de projectgroep is. De coördinatoren hebben vooral contact met de stedelijke projectmanager. De coördinatoren missen rechtstreekse dialoog met de regiegroep en ook met de directies van bij de OWS-projecten betrokken instellingen. Ook vragen de coördinatoren zich af wat de rol van gemeentelijke stadsdeelmanagers in de OWS-opbouw moet zijn, naast de stedelijke aansturing door regie- en projectgroep en de aansturing op wijkniveau door het locatieteam.

4.6 Stimulerende factoren

Wat is er nodig voor een succesvolle opbouw van OWS-projecten? Wat zijn goede tips voor projecten die in de opstartfase zitten. En zijn er misschien fouten gemaakt, waar andere projecten van kunnen leren?

Dergelijke vragen zijn zowel aan de groep ouders als aan de locatiecoördinatoren voorgelegd.

Door de *ouders* zijn de volgende factoren naar voren gebracht:

- In het verleden zijn er in de wijk goede initiatieven geweest, maar die waren te veel afhankelijk van vrijwilligers. Na verloop van tijd stopt zo'n initiatief dan weer. Bij de OWS-opbouw wordt gewerkt met zowel professionele krachten als vrijwilligers. Als de balans te veel doorslaat naar vrijwilligers zal dat lange termijn succes in de weg staan. Met andere woorden: de inzet van voldoende professionele menskracht is een heel belangrijke succesfactor.
- Voor de toekomst zien de ouders een rol weggelegd voor slutelfiguren: actieve ouders/wijkbewoners die andere ouders/wijkbewoners uit hun eigen kring bij de OWS proberen te betrekken.

De *locatiecoördinatoren* noemen de volgende zaken:

- OWS-projecten vragen om enthousiaste en initiatiefrijke locatiecoördinatoren en om partnerinstellingen die met veel inzet werken aan een nieuw wijkgericht activiteitenaanbod.
- Het doorzetten bij instellingen van de herallocatie van middelen naar OWS-activiteiten is een belangrijke voorwaarde voor het slagen van OWS-projecten.
- Om tal van redenen kost het opbouwen van een OWS-project veel tijd. Voor OWS-InterAcker speelt onder meer dat er veel tijd nodig is om het vertrouwen van ouders en wijkbewoners te winnen, om vrijwilligers te vinden en om de verschillende doelgroepen met hun specifieke behoeftes te identificeren en bereiken.
- Terugkijkend op de opstartfase van OWS-InterAcker vinden de coördinatoren dat er van het begin af aan meer aandacht besteed had moeten worden aan het opzetten van een samenhangend pakket van activiteiten en daarbij aansluitend aan mogelijkheden voor multifunctioneel gebruik van de ruimtes in het OWS-gebouw. Nu is er te veel tijd gaan zitten in discussies over de toewijzing van ruimtes aan afzonderlijke instellingen. Op het moment dat het aanbod van een instelling dan niet loopt, ontstaat er onderbenutting van ruimte, wat niet goed is voor het imago van de OWS. De OWS moet immers een levendige en actieve uitstraling hebben.

4.7 Eerste resultaten

Hieronder zijn de in de vorige paragrafen genoemde ervaringen en constatering gerangschikt onder de hoofddoelstellingen van de OWS-ontwikkeling.

Op die manier ontstaat een beeld van de resultaten van OWS-InterAcker tot nu toe.

Vergroten van ontwikkelingskansen van kinderen

- Er zijn diverse nieuwe leuke en leerzame activiteiten voor de kinderen bijgekomen, maar het aanbod is nog niet breed en continu genoeg.
- Volgens de ouders werkt de combinatie van leuke en tegelijk leerzame activiteiten prima. De animo bij de kinderen voor die activiteiten is groot.
- OWS-InterAcker levert een bijdrage in het bieden aan de kinderen van goede vrijetijdsbestedingen. De ouders vinden het slecht voor hun kinderen als ze te veel op straat rondhangen.

Vergroten van ontwikkelingskansen van ouders

- Na een moeizaam begin is de betrokkenheid van ouders de laatste tijd gegroeid.
- Er is een begin gemaakt met een activiteitenaanbod voor ouders.

Versterking van sociale structuur in 't Acker

- Geprobeerd wordt wijkbewoners te vinden die zich willen inzetten voor het verbeteren van de leefbaarheid in de wijk (opzetten van bewonerscommissie). Dat blijkt heel lastig, maar de laatste tijd zit er groei in.
- Ook het betrekken van kinderen bij het verbeteren van de leefbaarheid in de wijk gaat niet gemakkelijk.
- Het bereik van "de Winkel" is groeiende, maar het aantal bezoekers is nog steeds te beperkt.

De ouders zijn bang dat het gemeentebestuur en de instellingen te snel resultaten van de OWS-ontwikkeling willen zien en vrezen dat de geldkraan te snel wordt dichtgedraaid. Volgens de ouders (en ook de locatiecoördinatoren) kost het jaren om te

zien wat de OWS-opbouw allemaal teweeg kan brengen. Hun dringende advies is dus: gun OWS-InterAcker de tijd.

Ook wijzen de ouders erop dat de gemeente en de instellingen de te verwachten resultaten niet te groot moet zien: in hun ogen zal het succes van de Open Wijk School een optelsom van allerlei kleinere effecten zijn, die niet allemaal meteen meetbaar zullen zijn. Activiteiten in de sfeer van kunstzinnige vorming zijn bijvoorbeeld te beschouwen als een soort basis, waar kinderen misschien jaren later pas profijt van hebben.

4.8 Conclusies

- OWS-InterAcker is op de goede weg, maar de OWS-opbouw blijkt een geleidelijk proces te zijn. De continuïteit in het activiteitenaanbod laat nog te wensen over en het aanbod moet ook breder worden (meer activiteiten voor tieners, ouders en wijkbewoners; een breder aanbod qua inhoud). De betrokkenheid van ouders en wijkbewoners moet duidelijk nog groeien. Een hartenkreet van de ouders bij dit alles is: gun OWS-InterAcker voldoende tijd.
- Het vergroten van de ouderparticipatie is om diverse redenen niet gemakkelijk. De binding met de wijk is in 't Acker minder dan in Hatert, waar nog steeds een soort "dorpsgevoel" leeft. In 't Acker is er weinig "wijgevoel". Veel mensen leven op zichzelf. Delen van de wijk, waaronder Zellersacker, hebben een sterk gemengde bevolking met relatief veel allochtonen en veel aparte woonculturen. De allochtone bevolkingsgroepen zijn vanuit hun eigen culturen vaak minder gewend aan open en toegankelijke scholen, waar ouders actief bij betrokken zijn. Ook de autochtone bewoners hebben lang niet altijd zin om bij de school betrokken te raken. En er zijn meer tweeverdieners in de wijk gekomen, die overdag weinig of geen tijd hebben. Ter stimulering van de ouderparticipatie denken de ouders aan persoonlijke benadering van niet betrokken ouders door wel actieve ouders uit hun eigen kring. Inmiddels hebben de locatiecoördinatoren ook duidelijker voor de weg van persoonlijke benadering gekozen, en dat lijkt te werken. De laatste tijd is de betrokkenheid van ouders en wijkbewoners groeiende.

Ook het geringe vertrouwen in instellingen bij de wijkbewoners werkt belemmerend bij de uitbouw van de ouderbetrokkenheid. De bewoners hebben het idee dat er te weinig gedaan is met de verschillende klachten, die zij in het verleden naar voren hebben gebracht. Dat heeft geleid tot een gesloten houding naar instellingen toe. Het plan voor een door de gemeente, instellingen en bewonersorganisaties te ondertekenen convenant moet daar overigens verandering in brengen. Met dat convenant binden de betrokkenen zich aan afspraken om de leefbaarheid van de wijk te vergroten.

- Een van de instellingen, die zal moeten werken aan het herwinnen van het vertrouwen, is de politie. De inrichting van een laagdrempelige politieplek in het OWS-gebouw had verwachtingen bij de bewoners geschapen, die vervolgens niet waargemaakt konden worden (politie maar zelden aanwezig; plek functioneert niet goed als meld- en aangiftepunt). Nieuwe afspraken over de oproepbaarheid en zichtbaarheid van de politie in de wijk zijn in de maak.
- Volgens de ouders zal OWS-InterAcker niet direct tot grote effecten leiden. De kracht van de Open Wijk School zit vooral in de optelsom van allerlei kleinere

effecten en voordelen (o.a. naschoolse activiteiten bieden tegenwicht aan negatieve invloeden waar kinderen op straat mee te maken krijgen; er zijn nieuwe ontmoetingsmogelijkheden voor zowel ouders als kinderen gekomen; de cultuureducatie is toegankelijker geworden).

- De gesprekken met de ouders en locatietoelators roepen vragen op over hoe breed de OWS-ontwikkeling eigenlijk zou moeten zijn. Daarbij kan onderscheid gemaakt worden tussen doelgroepen, inhoudelijke reikwijdte en geografische gerichtheid. Als het gaat om de doelgroepen, vindt een deel van de ouders dat de aandacht in de komende periode vooral gericht moet zijn op de schoolkinderen in de wijk en hun ouders. Ook zou de OWS volgens hen een rol moeten spelen in het bieden van activiteiten voor tieners, voor wie er in de wijk veel te weinig te doen is. Daarnaast is het een goede zaak als geleidelijk aan ook andere wijkbewoners bij OWS-InterAcker betrokken raken.

Als het gaat om de inhoud lopen de meningen van de ouders uiteen: sommige hopen dat de OWS uitgroeit tot een voorzieningshart waar men voor veel zaken terecht kan (behalve voor het bestaande bijvoorbeeld ook voor logopedie, thuiszorg, maatschappelijk werk en het lenen van boeken). Anderen zien voor de OWS een meer afgebakende functie (bieden van activiteiten voor ouders en kinderen afkomstig uit de buurten die dicht bij de school liggen) en wijzen op het belang van het op peil houden van andere voorzieningsplaatsen in de woonomgeving (zoals de winkelcentra in Lindenholt, het wijkcentrum in Leuvenbroek en jongerencentrum De Sprokkelenburg in Horstacker).

Het woord Open Wijk School geeft aan voor welk gebied de OWS in principe werkzaam is: de wijk. Toch is die afbakening niet in alle opzichten vanzelfsprekend. Zo zit ruim de helft van de basisschoolleerlingen in 't Acker op basisscholen in andere wijken. De ouders zijn van mening dat OWS-InterAcker zich moet richten op *alle* schoolkinderen in de wijk en hun ouders, ongeacht of ze in of buiten 't Acker naar school gaan.

Uit het werkplan 2001-2002 blijkt welke keuzes het locatieteam voor de komende periode gemaakt heeft. Men wil meer aandacht voor tieners, voor de ontwikkeling van een pedagogisch concept, voor vraaggericht werken en voor de communicatie tussen OWS-InterAcker en de wijkbewoners. Verder denkt men aan de ontwikkeling van een Ouder-Kind-Centrum, een digitaal trapveld en aan een meer multifunctioneel gebruik van de ruimtes in OWS-InterAcker. Meer dan nu het geval is moet OWS-InterAcker een laagdrempelig en levendig ontmoetings- en activiteitencentrum in de wijk worden.

Het is van belang dat het locatieteam de keuzes en gedachten voor de komende periode helder presenteert aan de jeugd, ouders en andere wijkbewoners. Uit de gesprekken met de ouders komt naar voren dat de wijk niet goed op de hoogte is van wat men wel en niet van de Open Wijk School kan verwachten.

- De ouders geven aan dat de informatieverstrekking over de OWS-activiteiten meer gericht moet worden op *alle* schoolkinderen en hun ouders in de wijk, ongeacht of ze in of buiten de wijk naar school gaan. Dus moet er naar andere informatiewegen gezocht worden naast het meegeven van nieuwsbrieven aan de kinderen op De Bloemberg en De Lindenhoeve en het ophangen van informatie op die scholen.
- De locatietoelators stellen vast dat de betrokkenheid bij OWS-InterAcker vanuit De Lindenhoeve tot dusver groter is geweest dan vanuit De Bloemberg. Dat

heeft onder meer te maken met het feit dat de directeur van de Lindenhoeve 1 van de 2 locatiecoördinatoren is. De Bloemberg heeft de intentie uitgesproken om in de komende periode een grotere rol in de OWS te gaan spelen. Financiële steun voor een aantal communicatie-uren voor deze school zou daarvoor een extra prikkel kunnen zijn.

- Al met al is er in de komende jaren op allerlei vlakken nog winst te behalen. Op verschillende manieren wordt daar ook al druk aan gewerkt. Naar aanleiding van wat er in het eerste jaar nog niet allemaal goed is gegaan, werken de locatiecoördinatoren diverse verbeterideeën uit. Een aantal instellingen is bezig met de ontwikkeling van nieuwe OWS-activiteiten. En als de lijn van de afgelopen tijd zich voortzet zullen ouders en wijkbewoners in kleine stappen steeds meer betrokken raken.
Over enkele jaren zal OWS-InterAcker opnieuw tegen het licht worden gehouden. Dan kunnen we zien of de verschillende inspanningen tot nieuwe resultaten hebben geleid.
- Tot slot nog dit: hierboven is gesteld dat er in 't Acker minder wijkgevoel is dan in Hatert. Dat zien we terug in gegevens over de leerlingenpopulaties van de scholen. Ruim de helft van de basisscholieren in 't Acker gaat in een andere wijk naar school. Voor Hatert ligt dat percentage een stuk lager (20%). Een interessante vraag is of het groeiende activiteiten aanbod bij OWS-InterAcker er op langere termijn toe zal leiden dat de scholen in Zellersacker meer wijkkinderen aan zich weten te binden.

5 Enkele slotconclusies

In de vorige hoofdstukken zijn conclusies voor de afzonderlijke projecten getrokken. Deze vormen de basis voor enige meer algemene slotconclusies, die hieronder zijn opgenomen.

Ontwikkelingskansen van kinderen

- Een deel van de basisscholieren gaat buiten de wijk naar school. Dat geldt in sterke mate voor 't Acker en in mindere mate voor Hatert. Volgens de ouders en locatiecoördinatoren moeten Open Wijk Scholen er voor alle basisscholieren in de wijk (en hun ouders) zijn, ongeacht waar ze op school zitten. Het verstrekken van informatie via de wijkscholen is daarom niet voldoende. Er moet goed nagedacht worden over hoe *alle* wijkkinderen en hun ouders het beste over OWS-activiteiten geïnformeerd kunnen worden.
- Tot nu toe richt het activiteiten aanbod voor de kinderen bij de Open Wijk Scholen zich met name op basisschoolkinderen. Maar zowel in Hatert als in Zellersacker vormen vooral ook de basisschoolverlaters een belangrijke aandachtsgroep. Voor de tieners is er in de wijken minder te beleven dan voor de jongere kinderen. Tieners veroorzaken de meeste overlast. En bij de opvoeding van puberende tieners lopen ouders tegen problemen aan. Ouders zouden in hun wijk graag meer leuke en nuttige activiteiten voor tieners willen zien en denken daarbij aan een rol voor de OWS. Dat neemt niet weg dat ze zichzelf als eerstverantwoordelijk zien voor hoe hun kinderen de vrije tijd invullen.

Ouderparticipatie en ontwikkelingskansen van ouders

- Het benaderen van ouders voor de uitvoering van activiteiten rondom Open Wijk Scholen werkt in eerste instantie het best door de ouders concrete ideeën voor te leggen, waar zij wel nog hun eigen inbreng in kwijt kunnen. Als er eenmaal een behoorlijke groep actieve ouders is, zullen ze steeds vaker met eigen ideeën komen, zeker als ze daar regelmatig op bevroegd worden. Een ideeënbus kan het eigen initiatief verder stimuleren. Voor de locatieteams is het vervolgens zaak om serieus naar uitvoeringsmogelijkheden voor de ideeën van de ouders te kijken. Op die manier kunnen locatieteams na verloop van tijd meer vraaggericht gaan werken.
- Het vergroten van ouderparticipatie via algemene en schriftelijke voorlichting werkt matig tot slecht. Persoonlijke benadering is veel effectiever. Daarbij kan naar verloop van tijd dankbaar gebruik gemaakt worden van de reeds actieve ouders. Zo spelen de gastouders bij het Ouder-Kind-Centrum in OWS-Hatert een belangrijke rol bij het werven van nieuwe vrijwilligers. Persoonlijke benadering kan ook via sleutelpersonen, bijvoorbeeld een sleutelpersoon binnen een groep allochtonen of een actieve ouder in een straat of buurtje.
- Voor het van start gaan van de OWS-projecten is er door niet-wijkbewoners (bestuurders, ambtenaren, instellingen, e.d.) veel gesproken en geschreven over wat een Open Wijk School zou moeten zijn en opleveren. Voor ouders is de beleidstaal rondom de Open Wijk School vaak nogal abstract. In de gesprekken met de ouders bleek dat zij aanvankelijk best wantrouwig waren over de komst van een Open Wijk School in hun buurt. Daarom is een goede communicatie en PR bij de opbouw van een project heel belangrijk.

Maar ook nu de projecten al enige tijd draaien, is het de ouders niet allemaal even duidelijk wat ze van precies de Open Wijk School kunnen verwachten: wat voor activiteiten en voorzieningen horen er eigenlijk bij een Open Wijk School (er zijn toch ook andere wijkvoorzieningen zoals een wijkcentrum)? En voor wie is de OWS eigenlijk allemaal bedoeld? Daarom blijft het belangrijk om met de ouders te communiceren over de doelstellingen, activiteiten en plannen, zoals die in de jaarlijkse werkplannen van de locatieteams worden opgenomen.

Invloed van wijkverschillen

- Verschillen tussen wijken zijn medebepalend voor hoe OWS-projecten eruit komen te zien (geen blauwdruk voor OWS-ontwikkeling; aansluiting zoeken bij specifieke wijkproblemen/-behoefte), maar óók voor hoe ze lopen. Zo is de mate waarin de wijkbewoners zich bij het wijkgebeuren betrokken voelen van invloed op pogingen om meer ouderparticipatie te krijgen. Grofweg gesteld is er in Zellersacker meer anonimiteit en minder ouderbetrokkenheid dan in Hatert, waar de gehechtheid aan de wijk en de ouderparticipatie groter is. Bovendien zijn - behalve bijvoorbeeld de ouders, de (Open Wijk) School en de vriendenkring - situaties in de wijk mede van invloed op de ontwikkelingskansen van kinderen. In hun directe woonomgeving worden kinderen geconfronteerd met allerlei positieve en negatieve invloeden, bijvoorbeeld met jeugdige en volwassen wijkbewoners die al dan niet het goede voorbeeld geven. Een beoordeling van de voortgang van de afzonderlijke projecten moet daarom gebeuren met inachtneming van verschillen tussen de wijken en veranderingen daarin.

Aansturing van de OWS-ontwikkeling

- Zowel bij OWS-Hatert als bij OWS-Interacker is er onduidelijkheid over hoe de stedelijke aansturing functioneert. De locatiecoördinatoren is het niet voldoende helder wat de regio- en de projectgroep precies doen en wat men ervan kan verwachten. Over concrete zaken rondom de OWS-opbouw in de wijk heeft men vooral contact met de stedelijke projectmanager. De vragen en aangedragen knelpunten, die aan de stedelijke projectmanager of andere leden van de projectgroep worden voorgelegd, leiden niet altijd tot een duidelijke reactie. Daarnaast zijn er ook contacten met het stadsdeelmanagement geweest, wat vraagtekens over competenties oproept: waarvoor moet men bij de stedelijke projectmanager dan wel de projectgroep zijn en waarvoor bij het stadsdeelmanagement. Men wenst kortom meer helderheid over de aansturingsstructuur.

Financiële middelen

- Bij de opbouw van een breed activiteitenaanbod lopen de locatiecoördinatoren aan tegen een schaarste aan middelen. De activiteiten moeten veelal uitgevoerd worden met bestaande instellingsbudgetten, terwijl een deel van die instellingen met capaciteitsproblemen te maken heeft. Daarnaast is er de gemeentelijke activiteitenbijdrage van jaarlijks f5000 per OWS-locatie, maar de coördinatoren vinden dat te beperkt. Bovendien merken ze op dat ze te weinig invloed hebben op het verkrijgen van middelen. Zo spelen ze geen rol in het beheer van wijkbudgetten, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de stadsdeelcoördinatoren. En op locatieniveau hebben ze te maken met medewerkers van instellingen, die afhankelijk zijn van hoe enthousiast hun directies het OWS-concept oppikken. In de ogen van de locatiecoördinatoren moet de regiegroep - met daarin de directies van instellingen vertegenwoordigd - op meer daadkrachtige wijze stimuleren dat

instellingen een groter deel van hun middelen voor Open Wijk School-activiteiten gaan inzetten (herallocatie van middelen), zeker nu er de komende jaren nog veel meer Open Wijk Scholen een beroep op diezelfde instellingen gaan doen. Verder zouden de locatiecoördinatoren meer invloed bij het beheer van wijkbudgetten willen hebben.

Algemene knelpunten

- De bovenstaande conclusies zijn getrokken naar aanleiding van de informatie, die de afdeling Onderzoek en Statistiek over OWS-Hatert en OWS-InterAcker verzameld heeft.

Als schakel tussen de stedelijke regiegroep en de afzonderlijke OWS-projecten heeft de projectgroep OWS een beeld van de totale OWS-opbouw in Nijmegen. In het rapport met de recente werkplannen van alle OWS-projecten (november 2001) signaleert de projectgroep de volgende knelpunten:

- Er komen steeds meer Open Wijk School-locaties en bij de bestaande locaties neemt de vraag naar activiteiten toe, maar er is geen stijgend activiteitenbudget. Voor diverse betrokken instellingen stijgt de vraag te snel in verhouding tot wat ze kunnen bieden (in kaart gebracht zal worden welk deel van hun budget instellingen decentraal bij Open Wijk Scholen inzetten en voor welke activiteiten ze dat doen).
Verder ontbreken de middelen voor uitbreiding van het aantal Ouder Kind Centra en digitale trapveldjes.
Het gebrek aan middelen voor voldoende c.q. nieuwe activiteiten, werkt knellend voor de inhoud.
- Door de stijging van de bouwkosten in de afgelopen jaren, is een budget van een half miljoen gulden per locatie voor fysieke aanpassingen en verbouwingen eigenlijk te laag. Mede daardoor duren voorbereidingstrajecten voor het bouwen bij locaties vaak erg lang.
- Bij de locaties is men soms nog zoekende naar een optimale organisatie en een goede afbakening van verantwoordelijkheden (de projectgroep heeft daarvoor een model voor een huishoudelijk reglement ontwikkeld).
- Exploitatie en beheer zijn nog onvoldoende geregeld (een werkgroep werkt aan een model, dat toepasbaar is op alle Open Wijk Scholen die door schoolbesturen geëxploiteerd worden).
- Administratieve faciliteiten op de locaties zijn naar de mening van de locatiecoördinatoren vaak nog onvoldoende geregeld.

6 Bijlages

6.1 Activiteitenformulier

	Naam Open Wijk School		
	Korte beschrijving activiteit uitgevoerd <u>in het afgelopen jaar</u>		
1.	Bij welke algemene doelstelling(en) van de OWS-ontwikkeling past de activiteit? <i>(er kunnen meer antwoorden aangekruist worden)</i>	☐ vergroten ontwikkelingskansen van kinderen ☐ vergroten betrokkenheid ouders bij schoolse en naast-schoolse activiteiten ☐ vergroten ontwikkelingskansen ouders ☐ versterken van de sociale structuur van de wijk	
2.	Voor welke doelgroep(en) wordt de activiteit uitgevoerd? <i>(er kunnen meer antwoorden aangekruist worden)</i>	☐ kinderen in de leeftijdscategorie..... ☐ kinderen met taalachterstand ☐ allochtone kinderen in de leeftijdscategorie..... ☐ allochtone kinderen met taalachterstand ☐ ouders ☐ allochtone ouders ☐ wijkbewoners ☐	
3.	Waar is de activiteit vooral op gericht? <i>(er kunnen meer antwoorden aangekruist worden)</i>	☐ verkleinen taalachterstand ☐ vergroten van creativiteit ☐ sociale ontwikkeling ☐ oriëntatie op vervolgopleiding, beroepskeuze ☐ opvoedingsondersteuning ☐ kinderopvang ☐ integratie allochtonen	☐ informatieverstrekking ☐ problemen oplossen ☐ een betere gezondheid ☐ ontspanning (recreatief) ☐
4.	Met welk(e) beleidsterrein(en) heeft de activiteit vooral te maken? <i>(er kunnen meer antwoorden aangekruist worden)</i>	☐ onderwijs ☐ zorg ☐ cultuur ☐ sport ☐ recreatie ☐ wijkaanpak, leefbaarheid	

5.	<p>Gaaf het om een activiteit die buiten het Open Wijk School-verband ook al bestond of gaat het om een nieuwe activiteit?</p>	☐ bestond al buiten OWS-verband ☐ nieuwe activiteit ☐ combinatie van bestaand en nieuw	
6.	<p>Door welke instelling(en) wordt de activiteit uitgevoerd? <i>(er kunnen meer antwoorden aangekruist worden)</i></p>	☐ school ☐ KION ☐ TANDEM ☐ De Lindenberg ☐ ROC ☐ NIM ☐ Politie ☐ GGD, Jeugdgezondheidszorg	☐ ouders ☐ wijkorganisaties ☐ gemeente ☐ sportverenigingen ☐ openbare bibliotheek ☐
7.	<p>Hoe vaak heeft de activiteit <u>in het afgelopen jaar</u> plaatsgevonden?</p>	☐ dagelijks ☐ keer per week ☐ keer per maand ☐ keer per jaar ☐ het was een eenmalige activiteit ☐	
8.	<p>Op welke tijdstippen vond de activiteit (meestal) plaats? <i>(er kunnen meer antwoorden aangekruist worden)</i></p>	☐ voor schooltijd ☐ 's ochtends ☐ tussen de middag ☐ 's middags tijdens schooltijd ☐ 's middags na schooltijd ☐ 's avonds ☐ in het weekend ☐	
9.	<p>Wat was het gemiddelde aantal deelnemers aan of bezoekers van de activiteit? <u>(voor het afgelopen jaar)</u></p>	☐ per dag ☐ per week ☐ per maand ☐ per keer	
10.	<p>Is het bij vraag 11 ingevulde aantal deelnemers/bezoekers een precies aantal, een nauwkeurige schatting of een grove schatting?</p>	☐ precies aantal ☐ nauwkeurige schatting ☐ grove schatting	
11.	<p>Zat er <u>in het afgelopen jaar</u> een tendens in het aantal deelnemers/bezoekers?</p>	☐ duidelijke groei ☐ beperkte groei ☐ vrij stabiel ☐ beperkte afname ☐ duidelijke afname	☐ wisselt ☐ weet niet ☐

12.	Zijn er <u>op dit moment</u> nog knelpunten met betrekking tot de uitvoering van de activiteit? (er kunnen meer antwoorden aangekruist worden)	☐ nee ☐ de beschikbaarheid van ruimte ☐ de te betalen huur voor de ruimte ☐ de inrichting van de ruimte ☐ benodigde hulpmiddelen ☐ aansturing van activiteit ☐ samenwerking tussen instellingen ☐ deelname aan activiteit ☐ participatie van ouders ☐ de kosten voor de ouders ☐ het budget voor de activiteit ☐
13.	Nadere toelichting knelpunten	
14.	Eventuele slotopmerkingen	

6.2 Begrippenlijst

OWS

Open Wijk School, de Nijmeegse variant op de brede school.

Een Open Wijk School is gedefinieerd als *“een voorziening die bestaande onderwijs-, welzijns- en zorgfuncties samenbrengt met als doel die functies te versterken en te verbeteren. De opvoeding staat daarbij centraal”*.

OWS-projecten

Scholen die door de gemeente zijn aangewezen om uit te gaan groeien tot Open Wijk Scholen. Deze scholen krijgen financiële steun voor fysieke aanpassingen in of bij het schoolgebouw (renovatie, nieuwbouw), zodat een groep instellingen vanuit een centrale plek in de wijk een activiteitenaanbod voor kinderen en ouders kan gaan verzorgen. De activiteiten moeten voor het grootste deel met bestaande instellingsbudgetten uitgevoerd worden, wat vraagt om een herallocatie van middelen. De coördinatie van “draaiende” projecten wordt door de gemeente gefinancierd (20 uur per locatie). Bij enkele OWS-projecten is er niet 1, maar zijn er 2 in dezelfde wijk gelegen scholen betrokken.

Locatieteam

De groep instellingen, bestaande uit 1 of 2 scholen plus instellingen op het gebied van onderwijs, welzijn en zorg, die op wijkniveau verantwoordelijk is voor het opstellen van de werkplannen, de dagelijkse sturing en de uitvoering van de activiteiten.

In plaats van locatieteams wordt ook wel de term wijkteams gebruikt.

Partners, bondgenoten

De instellingen, met wie de scholen in de locatieteams samenwerken, worden ook wel aangeduid als partners, partnerinstellingen of bondgenoten.

Locatiecoördinatoren

Op wijkniveau ligt de coördinatie van de OWS-projecten in handen van locatiecoördinatoren. Bij de draaiende OWS-locaties (de locaties die officieel als Open Wijk School geopend zijn) wordt de coördinatie uitgevoerd door 2 personen: iemand van de school en iemand uit de hoek van de instellingen (20 uur per project, verdeeld over 2 personen).

Stedelijke projectmanager

De stedelijke projectmanager, werkzaam bij de Directie Wijkaanpak en Leefbaarheid van de gemeente Nijmegen, verzorgt de algehele projectcoördinatie.

Stedelijke regiegroep

De stedelijke aansturing van de OWS-ontwikkeling geschiedt via een stedelijke regiegroep, met daarin vertegenwoordigd het gemeentebestuur, ambtenaren, schoolbesturen en instellingen. De regiegroep stuurt op en denkt mee over hoofdlijnen en strategische doelen. Op wijkniveau geven de locatieteams sturing.

Stedelijke projectgroep

Als schakel tussen de regiegroep en de locatieteams functioneert er een projectgroep, bestaande uit een gemeentelijke projectmanager, een vertegenwoordiger van de schoolbesturen, een vertegenwoordiger van de instellingen en een adviseur van Markant Educatieve Diensten (voorheen de schooladviesdienst).

Afkortingen van instellingen

KION: Stichting KinderOpvang Nijmegen

NIM: Nijmeegse Instelling voor Maatschappelijk werk

GGD: Gemeentelijke GezondheidsDienst

ROC: Regionaal Opleidingen Centrum

TCCN: Technisch Creatief Centrum Nijmegen

SOLID: Stichting Opbouw Lindenholt-DUKenburg

Tandem: welzijnsorganisatie Nijmegen

De Lindenberg, centrum voor de Kunsten: verzorgt o.a. cursussen en workshops op het gebied van kunsteducatie